

A LEADER hozzáadott értékének felmérése

Iránymutatás

2024. május

*This document contains the translation of the guidelines ‘**Assessing the added value of LEADER**’ of July 2024. The translation is intended to make the guidelines more helpful and accessible to different stakeholders. The translated document has not been subject to a layout and editorial check, and so the European Evaluation Helpdesk for the CAP makes no claims, promises, or guarantees about the accuracy, completeness, or adequacy of the translation and expressly disclaims liability for any errors or omissions in the translated content. The final reference text is the English version of the guidelines document, available at [this link](#).*

For any use outside of its original intent, or any modifications made to the content of the guidelines, prior written permission must be obtained from the European Evaluation Helpdesk for the CAP. Commercial use of this material is strictly prohibited. Please contact: evaluation@eucapnetwork.eu for any questions in this respect.

Szerzői jogi nyilatkozat

© Európai Unió, 2024

A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Ajánlott hivatkozás:

Európai Bizottság, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság, A.3. egység (2024): Iránymutatás. A LEADER hozzáadott értékének felmérése.

Felelősségkizáró nyilatkozat:

Az e jelentésben szereplő információk és álláspontok a szerző(k)é, és azok nem feltétlenül tükrözik a Bizottság hivatalos véleményét. A Bizottság nem garantálja az e jelentésben foglalt információk pontosságát. Sem a Bizottság, sem pedig a Bizottság nevében eljáró személyek nem vonhatók felelősségre az itt közreadott információk bármilyen jellegű felhasználásáért.

A KAP európai értékelési támogató szolgálatának feladata a monitoring- és értékelési tevékenységek uniós és tagállami szintű támogatása. A szolgálat az Európai Bizottság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóságának (DG AGRI) „Szakpolitikai teljesítmény” elnevezésű, A.3. egységének irányítása alatt végzi munkáját. A KAP európai értékelési támogató szolgálatának feladata, hogy a megfelelő módszerek és eszközök kidolgozásával és közzétételével, a bevált gyakorlatok összegyűjtésével és cseréjével, továbbá a kapacitásépítés, valamint a hálózat tagjaival az értékeléssel kapcsolatos témákban folytatott kommunikáció révén támogassa az értékelésben érdekelt feleket, különösen a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóságot, a nemzeti hatóságokat, az irányító hatóságokat és az értékelőket.

A KAP európai értékelési támogató szolgálatának tevékenységeivel kapcsolatos további információk az interneten az Europa-szerveren találhatóak: <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/support/evaluation>

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
I. rész - Háttér	4
1 A „LEADER hozzáadott értéke” fogalom áttekintése	5
II. rész - A LEADER hozzáadott érték fogalmának gyakorlati alkalmazása	10
2 A LEADER hozzáadott érték fogalmának gyakorlati alkalmazása.....	11
3 Mit kell figyelembe venni a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó értékelési keret kidolgozása során?.....	19
III. rész - Javasolt értékelési keret.....	23
4 A LEADER hozzáadott értékére vonatkozó lehetséges értékelési keret kidolgozása	24
5 A javasolt értékelési keret fő elemeinek részletes bemutatása.....	26
6 A rendelkezésre álló adat-/információforrások áttekintése	38
IV. rész - Az eredmények értelmezése	41
7 Hogyan kell értelmezni a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó értékelések eredményeit?.....	42
Külön dokumentumokban:	
1. melléklet: A LEADER hozzáadott értékére vonatkozó mutatók leírása	
2. melléklet: Példa a HACS-szintű monitoring-adatbázisra	
3. melléklet: A LEADER hozzáadott értékének mérését megkönnyítő vagy akadályozó tényezők	
4. melléklet: Példa a LEADER-elvek és a LEADER hozzáadott értékének összekapcsolására	
5. melléklet: Részletes értékelési keret (további mutatókkal)	
6. melléklet: Példák a javasolt értékelési keret használatára	
7. melléklet: Munkadefiníciók és glosszárium	
8. melléklet: Hivatkozások	

Táblázatok

1. táblázat A LEADER egyik hozzáadott értéket alkotó elemének – a társadalmi tőke javításának – összetevőit tartalmazó lista, leírásokkal és a gyakorlati alkalmazást bemutató példákkal	12
2. táblázat A LEADER egyik hozzáadott értéket képviselő elemének – a jobb irányításnak – összetevőit tartalmazó lista, leírásokkal és a gyakorlati alkalmazást bemutató példákkal	14
3. táblázat A LEADER egyik hozzáadott értéket képviselő elemének – a jobb eredmények és hatások – összetevőit tartalmazó lista, leírásokkal és a gyakorlati alkalmazást bemutató példákkal.....	16
4. táblázat Példa a jobb társadalmi tőke értékelési keretére	27
5. táblázat Példa a jobb irányítás értékelési keretére	30
6. táblázat Példa a jobb eredmények és hatások értékelési keretére.....	33
7. táblázat Példa a strukturális változások értékelési keretére	37
8. táblázat Mit kell figyelembe venni a hálózatokkal kapcsolatos eredmények értelmezésekor?	42
9. táblázat Mit kell figyelembe venni a helyi irányítással kapcsolatos eredmények értelmezésekor?	45
10. táblázat Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a nagyobb multiplikátorhatás összefüggésében való értelmezésekor?	48
11. táblázat Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a LEADER azon képességével összefüggésben való értelmezésekor, hogy strukturális változásokat idézzen elő a helyi akciócsoportok területén?	50

Szám adatok

1. ábra A LEADER hozzáadott értéke	8
2. ábra A HACS-terület strukturális változásaihoz vezető út	9
3. ábra Az értékelési keret általános felépítése	25

Rövidítések listája

KAP   Közös agrárpolitika

CLLD	Közösségvezérelt helyi fejlesztés
KST	KAP stratégiai terv
DG AGRI	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság
DME	A monitoringhoz és az értékeléshez szükséges adatok
EMVA	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap
EIP OCS	EIP operatív csoportok
ELARD	Európai LEADER Vidékfejlesztési Szövetség
EVH	Európai Vidékfejlesztési Hálózat
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA	Európai Szociális Alap
EU	Az Európai Unió
FOS	Sikertényező(k)
HACS	Helyi akciócsoport
HFS	Helyi fejlesztési stratégia
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
IH	Irányító Hatóság
NH	Nemzeti KAP-hálózat
HS	Hálózati sokszínűség
OECD	Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet
KÜ	Kifizető ügynökség
PILA	A LEADER-megközelítés teljesítménymutatója
PMEF	Teljesítmény-, monitoring- és értékelési keret
VP	Vidékfejlesztési program
TKE	Társadalmi kapcsolatháló-elemzés

TMCS

Tematikus munkacsoport

Köszönetnyilvánítás

Az iránymutatást Costas Apostolopoulos, Julia Marosek, Marili Parissaki, Elena Pisani, Kim Pollermann, Sari Rannanpää, Annette Aagaard Thuesen, Paola Torcia, Carlotta Valli és Neringa Viršilienė értékelő szakértők dolgozták ki. Munkájukat az értékelési támogató szolgálat által az ezen iránymutatás kidolgozása céljából létrehozott tematikus munkacsoport tagjainak értékes észrevételei is segítették. A tematikus munkacsoport és az érdekeltek testülete összesen több mint 90 tagból állt – többek között értékelőkből, irányító hatóságokból, kutatókból, nemzeti KAP-hálózatokból, az ELARD-ból, a helyi akciócsoportokból, valamint a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság (DG AGRI) képviselőiből.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság képviselői hozzájárultak annak biztosításához, hogy az iránymutatás összhangban álljon az Unió szakpolitikai keretével.

A tematikus munkacsoportot Valdis Kudiņš irányítása alatt a KAP európai értékelési támogató szolgálata koordinálta.

Brigit Zomer és Margherita Sforza támogatta a fejlesztési munkát, valamint gondoskodott a végleges iránymutatás megfelelő minőségéről és külső megjelenéséről.

Bevezetés

A LEADER programot ¹/közösségvezérelt helyi fejlesztést (CLLD) több mint harminc éve alkalmazzák az Európai Unióban (EU). Hatálya és eszközeinek köre több programozási időszakon keresztül bővült. A LEADER-t a 2014–2020-as programozási időszakban az egész Unióra kiterjedően értékelő tanulmány ² szerint a helyi fejlesztés tekintetében alkalmazott LEADER-megközelítés eredményesnek bizonyult a helyi vidékfejlesztés, a gazdasági fejlődés célként való kitűzése és megvalósítása, a társadalmi szerkezet és képességek megerősítése, valamint a helyi irányítás elősegítése terén, továbbá kellő összhangban állt más szakpolitikákkal. Ezt a KAP stratégiai tervekről szóló rendelet ³ is elismeri; következésképpen a LEADER a 2023–2027-es időszakban is kötelező érvényű marad az együttműködési beavatkozások tekintetében, és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) a KAP-stratégiai tervhez (KST) való teljes hozzájárulásának legalább 5%-a ezekre az intézkedésekre lesz fenntartva.

Bár a LEADER értékelése terén bőséges tapasztalat áll rendelkezésre, a program hozzáadott értékével kapcsolatban folyamatos kihívások merültek fel. Erre felhívta a figyelmet az Európai Számvevőszék LEADER-ről szóló különjelentése ⁴ is, amely megállapította, hogy a LEADER segíti a helyi szerepvállalást, de egyéb előnyökre továbbra sincs elegendő bizonyíték. A jelentés arra is rámutatott, hogy a KAP-mutatók nem teszik lehetővé a LEADER-megközelítés költségeinek és hasznainak érdemi értékelését. A 2023–2027-es programozási időszakban ezért a helyi akciócsoportokkal (HACS) és tevékenységeikkel kapcsolatos mutatók szélesebb körére vonatkozóan kerül majd sor adatgyűjtésre ⁵.

Ezen iránymutatás **célja** a LEADER hozzáadott értékének a 2023–2027-es KAP-stratégiai tervekkel (KST) összefüggésben való felméréséhez szükséges háttér és logikai alap ismertetése, majd az értékelési keret gyakorlati alkalmazására vonatkozó példa bemutatása. Az értékelési keret azon a feltételezésen alapul, hogy a LEADER-megközelítés hozzáadott értéket teremthet – azaz olyan (nem feltétlenül pénzügyi)

---

¹ Az [\(EU\) 2021/2115 rendelet](#) 3. cikke értelmében a LEADER jelentése az [\(EU\) 2021/1060 rendelet](#) 31. cikkében említett közösségvezérelt helyi fejlesztés. A továbbiakban a fogalom tehát egyszerűen LEADER-ként szerepel.

² CCRI, OIR, ADE (2021). [Evaluation support study on the impact of LEADER on balanced territorial development \[Értékelési háttér tanulmány a LEADER kiegyensúlyozott területfejlesztésre gyakorolt hatásáról\]](#).

³ Az [\(EU\) 2021/2115 rendelet](#) (93) preambulumbekzdése.

⁴ Európai Számvevőszék (2022). LEADER and community-led local development facilitates local engagement but additional benefits still not sufficiently demonstrated [A LEADER és a közösségvezérelt helyi fejlesztés segíti a helyi szerepvállalást, de egyéb előnyökre továbbra sincs elegendő bizonyíték], 2022/10. sz. különjelentés, az Európai Unió Kiadóhivatala. <https://data.europa.eu/doi/10.2865/097605>

⁵ Az [\(EU\) 2022/1475 bizottsági végrehajtási rendelet](#) 14. cikke és VII. melléklete.

előnyöket biztosíthat, amelyek meghaladják az e módszer alkalmazásával járó többletköltségeket –, és hogy ezt a hozzáadott értéket három fő elem alkotja: a társadalmi tőke fejlesztése, a jobb irányítás, valamint a helyi fejlesztési stratégiák (HFS) keretében végrehajtott projektek eredményeinek és hatásainak javulása. A LEADER hozzáadott értékének e fogalmát elsőként az Európai Vidékfejlesztési Hálózat (EVH) egy korábbi iránymutatása (2017) ⁶ ismertette.

Ezen iránymutatás **célcsoportját** elsősorban a KAP irányító hatóságai és a KAP stratégiai tervek – különösen a LEADER végrehajtásának és értékelésének, valamint a LEADER hozzáadott értékének monitorozásával foglalkozó – értékelői alkotják. Az iránymutatás alapján képesnek kell lenniük arra, hogy kidolgozzák a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó megfelelő értékelési keretet, a jelentős számú, részletesen bemutatott mutató közül kiválasszák a relevánsakat, kialakítsák a szükséges adatbázisokat és egyéb információgyűjtési megoldásokat, valamint értelmezzék a monitorozás és az értékelések eredményeit. Az iránymutatás a többi érdekelt fél számára is érdekes és hasznos, különös tekintettel a helyi akciócsoportokra (az adatgyűjtés és a végrehajtás monitorozása, valamint a LEADER hozzáadott értékének helyi szintű értékelése terén), valamint a helyi akciócsoportokat támogató vagy azokkal más módon kapcsolatban álló felekre.

Bár ez az iránymutatás nem kötelező erejű, a **hatályos uniós jogszabályokon**, nevezetesen a végrehajtási rendeleten ⁷ alapul, amely kimondja, hogy a tagállamok által értékelendő témák egyike a LEADER hozzáadott értéke. E célból az iránymutatás lehetőségeket kínál a tagállamoknak a LEADER hozzáadott értékének olyan módon történő felmérésére, amely a tagállamok saját körülményeihez, értékelési szükségleteihez, valamint a KAP stratégiai terv beavatkozási logikájához és végrehajtásához igazítható.

Az iránymutatás négy részből áll:

Az **I. rész** ismerteti a háttérrel, valamint rövid áttekintést nyújt a LEADER hozzáadott értékének fogalmáról.

A **II. rész** az értékelési keret kidolgozásának alapjául szolgáló LEADER hozzáadott érték fogalmának gyakorlati alkalmazására összpontosít, és bemutatja az értékelési keret kidolgozására vonatkozó megfontolásokat.

A **III. rész** javaslatot tesz a LEADER hozzáadott értékének felmérésére szolgáló értékelési keretre. A LEADER hozzáadott értékének minden egyes elemére és azok

---

⁶ Európai vidékfejlesztés-értékelési támogató szolgálat (2017). [Iránymutatás: A LEADER/CLLD értékelése](#).

⁷ Az [\(EU\) 2022/1475 rendelet](#) 2. cikkének d) pontja.

összetevőire vonatkozóan bemutatásra kerül egy példaként szolgáló értékelési keret, amely értékelési kérdéseket, releváns sikertényezőket és kapcsolódó kimeneti, eredmény- és hatásmutatókat is magában foglal. Az értékelési keretre vonatkozó javaslatokhoz kapcsolódó adatforrásokról is szó esik.

A **IV. rész** bemutatja, mit kell figyelembe venni a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó mutatók és a kapcsolódó sikertényezők által szolgáltatott bizonyítékoknak az értékelési kérdések megválaszolása céljából történő értelmezésekor.

Az iránymutatás **nyolc melléklete** a következő gyakorlati eszközöket biztosítja a LEADER hozzáadott értékének elemzéséhez:

- a javasolt értékelési keretben szereplő egyes mutatók részletes leírása (1. melléklet),
- példák a HACS-szintű monitoring-adatbázisra (2. melléklet),
- a LEADER hozzáadott értékének mérését megkönnyítő és akadályozó tényezők (3. melléklet); valamint példák a LEADER-elveknek a hozzáadott értéket képviselő elemekkel való összekapcsolására (4. melléklet),
- részletes értékelési keret, amely a LEADER egyes hozzáadott értéket képviselő elemeihez kapcsolódó további mutatókat tartalmaz (5. melléklet),
- az ezen iránymutatásban javasolt értékelési keret gyakorlati alkalmazását bemutató példák (6. melléklet),
- munkadefiníciók (7. melléklet) és az e dokumentumban használt információforrások hivatkozásai (8. melléklet).

I. rész

Háttér

1 A „LEADER hozzáadott értéke” fogalom áttekintése

E fejezet célja bemutatni a LEADER hozzáadott értékét alkotó fő elemeket, valamint azokat a folyamatokat, amelyek lehetővé teszik a hozzáadottérték-teremtést, a 2014–2020-as programozási időszakban meghatározottak szerint. Megalapozza továbbá e fogalomnak a 2023–2027-es időszak összefüggésében való gyakorlati megvalósítását, melyet a 2. fejezet tárgyal.

A 2023–2027-es programozási időszak vonatkozásában a LEADER hozzáadott értékére uniós rendeletek hivatkoznak – nevezetesen az (EU) 2022/1475 végrehajtási rendelet, amely kimondja, hogy a LEADER hozzáadott értéke a KAP stratégiai terv egyik (adott esetben) értékelendő témája. Ugyanebben a rendeletben a monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok is a LEADER hozzáadott értékét alkotó három elemhez (a társadalmi tőke fejlesztése, jobb irányítás, jobb eredmények és hatások) igazodnak ⁸. Emellett a KAP stratégiai tervekben a tagállamoknak is ismertetniük kell a LEADER-megközelítés várható hozzáadott értékét, valamint alapelveinek alkalmazását ⁹.

A LEADER hozzáadott értékének munkadefiníciója az értékelési támogató szolgálat tematikus munkacsoportjának 2017. évi munkájából származik, és nem kötelező erejű fogalom. A meghatározás szerint a LEADER hozzáadott értéke **a LEADER-módszer megfelelő alkalmazásával az e módszer alkalmazása nélkül keletkező előnyökhöz képest elért előnyök összessége**. A LEADER-módszer a következő hét alapelv együttes alkalmazásán alapul: 1. alulról felfelé építkező megközelítés, 2. területalapú megközelítés, 3. helyi partnerségek (pl. helyi akciócsoportok), 4. integrált és multiszektorális stratégia, 5. innováció, 6. hálózatépítés, 7. területi együttműködés ¹⁰. Ezek az elvek szorosan kapcsolódnak egymáshoz. Nehéz elképzelni, hogy önmagában bármelyik elv (pl. a multiszektorális stratégia) el tudná érni a benne rejlő lehetőségeket a többi elv elhanyagolása mellett.

A 2014–2020-as munkadefiníció szerint a LEADER hozzáadott értéke a LEADER szerves részét képezi, és a következő három elemből épül fel: a társadalmi tőke javítása, a jobb irányítás, valamint a jobb eredmények és hatások.

---

⁸ Vagyis az irányításra vonatkozó adatokról, a társadalmi tőkére vonatkozó adatokról (hálózatépítés, közösen végrehajtott projektek stb.) és az eredmények szempontjából releváns adatokról (a projekt célkitűzései és az eredménymutatókhoz való hozzájárulás) esik szó benne.

⁹ [A Bizottság \(EU\) 2021/2289 végrehajtási rendelete](#).

¹⁰ A hét elv részletesebb bemutatása megtalálható az EU CAP Network, (2023), LEADER explained, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/networking/leader/leader-explained_en. Legutóbbi hozzáférés: 2023. augusztus 7.

A **társadalmi tőke javítása** egy többdimenziós fogalom, amely a társadalmi szerveződés olyan jellemzőit foglalja magában, mint például a hálózatok, a normák és a társadalmi bizalom, amelyek elősegítik a kölcsönösen előnyös koordinációt és együttműködést. A jobb társadalmi tőke elemei közé tartoznak a közös mentális modellek és meggyőződések, a kölcsönös támogatás és bizalom, az ismeretek gyarapítása, a készségek és kapacitások megosztása, valamint a jól kialakított hálózatok.

Jobb irányítás, amely kiterjed mind a helyi, mind a többszintű kormányzásra. A többszintű kormányzás nevezetesen magában foglalja a LEADER végrehajtásában uniós, nemzeti, regionális és helyi szinten részt vevő kormányzati és nem kormányzati érdekelt felek (a LEADER érdekelt felei) közötti horizontális és vertikális interakciókat. A jobb irányítás elemei közé tartozik az érdekelt felek döntéshozatalba való bevonása, valamint az állami- és magánforrások kezelésének képessége. Magukban foglalják továbbá a helyi szintű – például a helyi akciócsoportokon belüli, valamint a helyi akciócsoportok és a helyi közösség közötti – együttműködést, továbbá a különböző (vertikális) szintek – pl. az irányító hatóság/kifizető ügynökség, a helyi akciócsoportok és a nemzeti KAP-hálózat – közötti többszintű kormányzást is.

A program/stratégia végrehajtásának **jobb eredményei és hatásai**, melyek annak köszönhetőek, hogy a helyi igények kielégítése és az uniós/nemzeti/regionális KAP-politikai célkitűzésekhez való hozzájárulás érdekében a LEADER-módszert alkalmazzák. A jobb eredmények és hatások azt jelentik, hogy a LEADER keretében végrehajtott projektek típusa és minősége eltér a más programok/beavatkozások keretében végrehajtott vagy végrehajtható projektektől. Nagyobb multiplikátorhatás, fenntarthatóbb projektek, innovatívabb projektek és új projektgazdák, valamint a projektek közötti fokozott szinergiák formájában nyilvánulhatnak meg.

A LEADER hozzáadott értékét alkotó három elem mellett beszélhetünk továbbá három támogató folyamatról is, amelyek lehetővé teszik a hozzáadott érték LEADER-módszer alkalmazásával való megteremtését.

Amint azt az 1. ábra mutatja, a LEADER hozzáadott értékét előállító három, egymással összefüggő támogató folyamat a következő:

1. **A helyi fejlesztési stratégia végrehajtása**, azaz projektek formájában történő gyakorlati megvalósítása, valamint az általuk elért eredmények és hatások.

A stratégiának a LEADER alulról felfelé építkező elve alapján történő végrehajtása például a szereplők közötti interakcióval jár, ezáltal hozzájárul a bizalomépítéshez, ami pedig elősegíti a társadalmi tőke fejlesztését. Egy másik

példa a stratégia kidolgozása és végrehajtása során alkalmazandó partnerségi elv, amely maga után vonja a helyi szereplők döntéshozatalban való részvételét, és hozzájárul a jobb helyi kormányzáshoz. Ezenfelül például a LEADER-módszer területalapú megközelítésének köszönhetően a stratégia végrehajtásának eredményeképp a helyi szükségletekkel összhangban álló új munkahelyek, vállalkozások, szolgáltatások stb. jönnek létre.

2. **A KAP stratégiai terv és a helyi akciócsoport végrehajtási mechanizmusa**, azaz az uniós rendeletek rendelkezései, a szabályok, eljárások és igazgatási megállapodások, amelyek biztosítják a helyi fejlesztési stratégia célkitűzéseinek konkrét gyakorlati intézkedésekben történő megvalósulását.

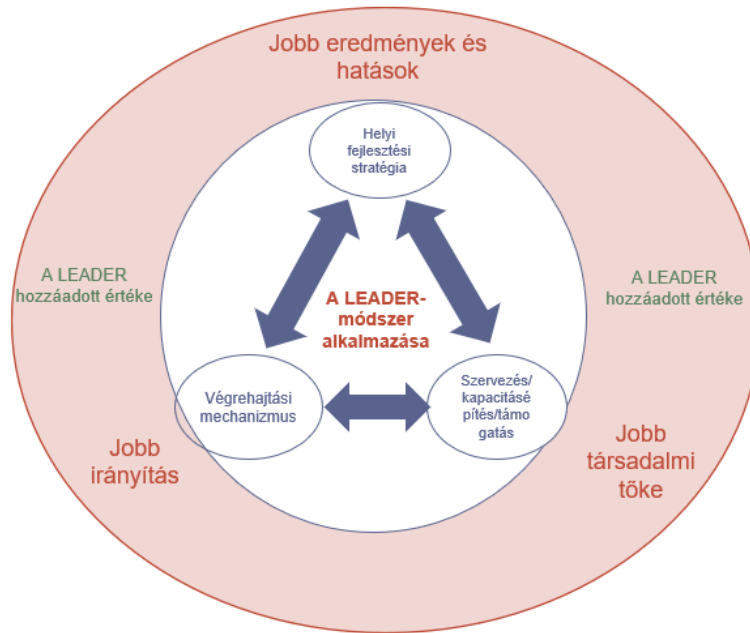
A végrehajtási mechanizmusban foglalt kiválasztási kritériumok például ösztönzik a LEADER multiszektorális vagy területi együttműködésre vonatkozó elvei révén az innovatív projektek létrejöttét (jobb eredmények). Egy másik példa az érintett szereplők partnerségbe való bevonása, amely hozzájárul a jobb helyi kormányzáshoz.

3. **Szervezési/kapacitásépítési támogatás**, amely magában foglalja egyrészt a helyi akciócsoport szervezési képességét (azaz minden olyan műveletét, amely nem közvetlenül a projekthez kapcsolódik, és célja, hogy növelje a helyi lakosság tudatosságát, felkészültségét, együttműködését és hálózatépítési képességeit a területük fejlesztéséhez való hozzájárulás érdekében); másrészt az Irányító Hatóságnak (IH) (közvetlenül vagy a nemzeti KAP-hálózaton keresztül) a kedvezményezettek LEADER-ben való részvételének ösztönzése és lehetővé tétele céljából nyújtott támogatást, továbbá a helyi akciócsoportoknak a helyi stratégia LEADER-módszerrel összhangban történő végrehajtásához szükséges kapacitásuk javítása érdekében nyújtott kapacitásépítési támogatást.

A helyi akciócsoportok végezhetnek például olyan szervezési tevékenységeket, amelyek az új projektgazdákat a LEADER-finanszírozásra való pályázásra ösztönzik, és ezáltal multiplikátorhatást fejtenek ki, hozzájárulva a jobb eredményekhez. További példaként említhetők az olyan szervezési tevékenységek, amelyek megkönnyítik az érdekelt felek közötti információcserét és erősítik a helyi identitást, ezáltal hozzájárulnak a társadalmi tőke fejlesztéséhez.

1. ábra. A LEADER hozzáadott értéke

Forrás: A vidékfejlesztés-értékelési támogató szolgálat adatai alapján (2017)

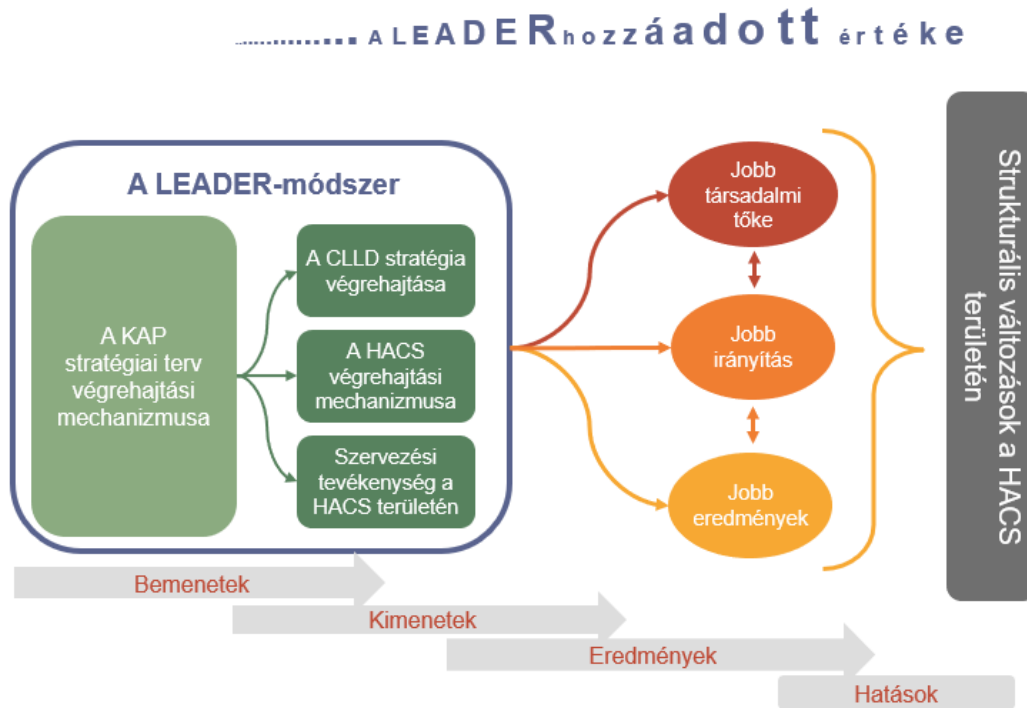
A LEADER-módszer elvei és a LEADER 1. ábrán bemutatott támogató folyamatok révén teremtett hozzáadott értéke közötti kapcsolatokra további példák a 4. mellékletben találhatóak.

A hét LEADER-elv és a LEADER hozzáadott értékét alkotó elemek között egy adott tagállamban vagy helyi akciócsoportban fennálló kapcsolatok megjelenítése hasznos lehet a helyi akciócsoportok és a LEADER hozzáadott értékének létrehozását támogató más LEADER-érdekeltek pontos tevékenységeinek azonosításához. Segítségnyújtást nyújthat továbbá az értékelőknek a beavatkozási logika rekonstrukciójában, valamint a LEADER hozzáadott értékének felmérését szolgáló értékelési keretek kidolgozásában.

Mindhárom egymással összefüggő támogató folyamat, azaz a helyi fejlesztési stratégia végrehajtása, a végrehajtási mechanizmus és a szervezési/kapacitásépítési támogatás hozzáadott értéket teremt jobb társadalmi tőke, jobb irányítás, valamint jobb eredmények és hatások formájában, amelyek kombinációjának eredményeképp strukturális változások következnek be a helyi akciócsoportok területén (lásd az alábbi ábrát).

2. ábra. A HACS-terület strukturális változásaihoz vezető út

Forrás: A vidékfejlesztés-értékelési támogató szolgálat adatai alapján (2017)

A 2017. évi iránymutatásban meghatározott strukturális változások olyan változások, amelyek a lakosság bizonyos részeinek és a terület egészének szükségleteire reagálnak, valamint kiemelt figyelmet fordítanak a helyi fejlődés globális vetületeire, például az éghajlatváltozásra, az erőforrás-termelékenységre, a környezetbarát termelési formákra, a demográfiára, a migrációra és a társadalmi kohézióra.

II. rész

A LEADER hozzáadott érték fogalmának és elemeinek gyakorlati alkalmazása

2 A LEADER hozzáadott érték fogalmának gyakorlati alkalmazása

E fejezet célja, hogy bemutassa a LEADER hozzáadott értékét alkotó három elem munkadefinícióját a 2023–2027-es időszakban végzett értékelések összefüggésében, és ismertesse azok különböző összetevőit. Emellett kitér e három elemnek a helyi akciócsoportok strukturális változásaihoz való együttes hozzájárulására is, továbbá példákkal szolgál arra, hogyan lehet ezeket az elemeket alkalmazni, azaz a gyakorlatban elemezni. A munkadefiníciókat lásd még a 7. mellékletben.

A jelenlegi iránymutatás szakértőkkel folytatott, a LEADER hozzáadott értékének korábbi koncepcióját és elemeit elemző, a mérésüket megkönnyítő vagy akadályozó tényezők azonosítására is kiterjedő egyeztetések eredményeként jött létre (lásd a 3. mellékletet).

E munka eredményeképp ez az iránymutatás **munkadefiníciókat javasol a LEADER hozzáadott értékét alkotó elemekre** vonatkozóan, amelyek alapul szolgálnak a 2023–2027-es időszakban végzett értékelések értékelési keretének későbbi kidolgozásához. Ugyanakkor minden egyes hozzáadott értéket képviselő elem több összetevőből épül fel. Az alábbi táblázatok ezek mindegyikével kapcsolatban számos különféle javaslatot tartalmaznak a LEADER hozzáadott értékét alkotó elemek gyakorlati megvalósítására vonatkozóan, így az értékelési keretük kialakításakor **az értékelés érdekelt felei kiválaszthatják azokat az opciókat, amelyek a körülményeik/értékeléssel kapcsolatos igényeik szempontjából a leginkább relevánsak.**

2.1. Jobb társadalmi tőke (munkadefiníció)

A LEADER kontextusában a **jobb társadalmi tőke**¹¹ magában foglalja a hálózatokat, a kölcsönös bizalmat, valamint a helyi akciócsoportok területén belüli és azok közötti minőségi együttműködést elősegítő közös mentális modelleket és meggyőződéseket.

---

¹¹ Fontos figyelembe venni, hogy a társadalmi tőke fogalmának nincs egységes, széles körben elfogadott értelmezése. Ennek oka az, hogy a társadalmi tőkének érdemi és ideológiai okokból nem határozható meg egyértelmű és vitathatatlan jelentése. Scrivens, K. és C. Smith (2013): Four Interpretations of Social Capital: An Agenda for Measurement [A társadalmi tőke négy értelmezése: Mérési program], OECD Statistics Working Papers, 2013/06. sz., OECD Publishing, Párizs.
https://www.oecd-ilibrary.org/economics/four-interpretations-of-social-capital_5jzbcx010wmt-en

1. táblázat: A LEADER egyik hozzáadott értéket alkotó elemének – a társadalmi tőke javításának – összetevőit tartalmazó lista, leírásokkal és a gyakorlati alkalmazást bemutató példákkal

Elem	Leírás	Példák a gyakorlati megvalósításra
Strukturális elemek		
Hálózatok	<ul style="list-style-type: none"> • Egymástól függő szereplők csoportjai és a közöttük fennálló kapcsolatok. • Jól kialakított hálózatépítés és együttműködés a LEADER érintett szereplői között, az interregionális és transznacionális együttműködési projekteket is beleértve. • A hálózaton belüli és kívüli interakciók minősége, pl. az érintettek meghallgatása, közös megegyezés elérése, konfliktusmegoldás, hasznos eszmecserék, valamint az összekötő társadalmi tőke (azaz a csak az azonos kategóriába tartozó szereplők közötti kapcsolatok), a megosztó társadalmi tőke (azaz a különböző kategóriákba tartozó szereplők közötti kapcsolatok) és az összekapcsoló társadalmi tőke (azaz a különböző hierarchikus szintekhez tartozó szereplők közötti kapcsolatok) jellemzői, továbbá a negatív társadalmi tőke (azaz a társadalmi környezetre káros, a társadalmi befogadást akadályozó, nem pedig a hálózat tagjait egyesítő kapcsolatok) jellemzői 	<ul style="list-style-type: none"> • A HACS-tagok sokszínűségének elemzése. • A helyi akciócsoportok hálózatán belüli és kívüli interakciókra vonatkozó bizonyítékok keresése, valamint az interakciók minőségének értékelése. • A helyi akciócsoport területén a helyi közösség tagjai közötti, a helyi identitáson és/vagy kollektív érdekeken alapuló kapcsolatok/társas interakciók javulására vonatkozó bizonyíték keresése. • A közös projektek, valamint a résztvevők tipológiájának/fajtáinak azonosítása. • Arra vonatkozó bizonyíték keresése, hogy a LEADER-ben való részvételt követően a helyi közösség tagjai sikeresebben szerveződnek társadalmi csoportokba. • Arra vonatkozó bizonyíték keresése, hogy a helyi szinten támogatott új hálózatok számára előnyös volt a helyi akciócsoport hálózatépítési tevékenysége. • A helyi akciócsoport tagjai közötti, valamint a döntéshozatal különböző szintjein elhelyezkedő más szereplőkkel (egyéb nemzeti és transznacionális akciócsoportok, üzleti szervezetek) folytatott interakciók gyakoriságának és minőségének elemzése (azaz annak vizsgálata, hogy az interakciók valódi, együttes fellépésekhez vezető együttműködések eredményeznek-e, vagy az együttműködés pusztán megbeszélések formájában valósul-e meg). • A projektgazdák közötti fokozott interakciókra – például információcserékre, ismeretek cseréjére, a készségek és a bevált gyakorlatok cseréjére, új (formális és informális) együttműködésekre, közös fellépésekhez/projektekhez vezető együttműködésekre – vonatkozó bizonyítékok keresése. A LEADER-fellépésekben való részvétel ugyanis sok esetben magánál a támogatásnál is nagyobb haszonnal jár
Kapcsolati elemek		

<p>Kölcsönös támogatás és bizalom</p>	<ul style="list-style-type: none"> A bizalom általános szintje, vagyis az a vélekedés, hogy a legtöbb ember megbízható, vagy épp ellenkezőleg, nagyon óvatosnak kell lenni a másokkal való interakciók során. A helyi akciócsoportba az általa végzett tevékenységek eredményeképp vetett bizalom mértéke 	<ul style="list-style-type: none"> A helyi akciócsoport területén fennálló általános bizalomra vonatkozó bizonyítékok keresése. A helyi közösség tagjainak a helyi akciócsoportba vetett bizalmára, valamint annak időbeli változására vonatkozó bizonyítékok keresése
Kognitív elemek		
<p>Közös mentális modellek, értékek és meggyőződések</p>	<ul style="list-style-type: none"> A dolgok működésével kapcsolatos gondolkodási módok, például az adott térséghez tartozás érzése, a szolidaritás, a hátrányos helyzetű csoportok – köztük a nők és a fiatalok – befogadása, a társadalmi problémák felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> Azon meggyőződések és közös értékek elemzése, amelyek hajlamossá teszik a közösség tagjait az együttműködésre. A LEADER-projektekkel kapcsolatos közös társadalmi tudatosságra vonatkozó bizonyítékok keresése. Azon hatalmi viszonyok elemzése, amelyek megkönnyítik vagy akadályozzák a hátrányos helyzetű csoportok, köztük a nők és a fiatalok részvételét. A szolidáris hozzáállásra utaló jelek keresése. A helyi társadalmi problémák (pl. a hatalmi viszonyok, a nemek közötti egyenlőség, a kiszolgáltatott csoportok, a hátrányos helyzetű csoportok befogadása) elismerésének elemzése

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

2.2. Jobb irányítás (munkadefiníció)

Irányítás a LEADER keretében: Helyi és többszintű folyamatok és mechanizmusok, amelyek biztosítják a hatékony és átlátható döntéshozatalt, valamint a LEADER végrehajtásában részt vevő különböző szereplők közötti kapcsolatokat, ezáltal hozzájárulva ahhoz, hogy az EU közelebb kerüljön a polgárokhoz.

Helyi irányítás a LEADER keretében: A helyi akciócsoportok által létrehozott, koordinált és szervezett folyamatok és mechanizmusok, melyek biztosítják a részvételen alapuló, átlátható és inkluzív döntéshozatalt, valamint a közösség határozott szerepvállalását a stratégiák kidolgozásában és végrehajtásában.

Többszintű kormányzás a LEADER keretében: Az irányító hatóság/kifizető ügynökség (KÜ), az érintett helyi és regionális hatóságok és a helyi akciócsoportok

közötti együttműködés keretében kialakított, uniós szintű szabványokon alapuló folyamatok és mechanizmusok, amelyek célja a helyi akciócsoportok szerepének megerősítése, döntéshozatali, irányítási és elszámoltathatósági képességük javítása, valamint az igényekre reagáló, innovatív és testre szabott helyi fejlesztési stratégiák előmozdítása.

2. táblázat: A LEADER egyik hozzáadott értéket képviselő elemének – a jobb irányításnak – összetevőit tartalmazó lista, leírásokkal és a gyakorlati alkalmazást bemutató példákkal

Elem	Leírás	Példák a gyakorlati megvalósításra
Helyi irányítás	<ul style="list-style-type: none"> A helyi akciócsoport szintjén a kedvezményezettekkel, a helyi szereplőkkel és más akciócsoportokkal fenntartott kapcsolatok kezelése. Olyan tevékenységek és folyamatok kialakítása, amelyek révén az állami, a gazdasági és a civil szereplők fejlesztik közös készségeiket, kifejezik érdekeiket, gyakorolják törvényes jogait, eleget tesznek kötelezettségeiknek, és nézetkülönbségek esetén a megoldás megtalálására törekcszenek. A helyi közösség és a LEADER érdekelt feleinek a döntéshozatalba való bevonása, amire a helyi akciócsoportnak az érintett döntéshozó szereplőket és a döntéshozatalt befolyásolni képes szereplőket magában foglaló összetétele és struktúrája szolgál bizonyítékként. A helyi közösség tagjainak elkötelezettsége és szerepvállalása, a helyi fejlesztés iránt lelkesedő, energikus légkör megteremtése. A helyi akciócsoportokon belül, a leendő kérelmezőkkel és a helyi 	<ul style="list-style-type: none"> Az inkluzivitás elemzése a HACS döntéshozó testület összetételének és tagságának vizsgálatával (nem, ágazat, szervezettípus stb. szerint), valamint annak megvizsgálásával, hogy ez az összetétel hogyan befolyásolja a döntéshozatali folyamatot. A helyi akciócsoport azon képességének felmérése, hogy a helyi szereplőkkel együttműködve formalizálja a konkrét irányítási rendszereket. Bizonyíték keresése a helyi közösség tagjainak jobb ösztönzésére és szerepük megerősítésére, amely lehetővé teszi számukra, hogy kifejezzék érdekeiket, gyakorolhassák jogait stb. A helyi akciócsoport, valamint tagjai és személyzete technikai és adminisztratív képességeinek/kompetenciájának javulására vonatkozó bizonyítékok keresése. Annak elemzése, hogy az általános megítélés szerint központi fejlesztési szereplővé váltak-e a térségben a helyi akciócsoportok. A helyi akciócsoportoknak a helyi irányítást elősegítő folyamataira vonatkozó bizonyítékok keresése. A helyi mozgósítás és a támogatásban nem részesülők a helyi fejlesztési folyamatokban való részvételre irányuló ösztönzésének elemzése. Arra vonatkozó bizonyíték keresése, hogy a helyi fejlesztési stratégia eredményeit közzéteszik-e a weboldalakon, és népszerűsítik-e a LEADER-ben részt vevő érdekelt felek közösségi oldalain keresztül. Annak megállapítása, hogy a helyi akciócsoportok rendelkeznek-e a

	közösséggel folytatott kommunikáció	<p>tevékenységeikre vonatkozó részletes kommunikációs stratégiával.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bizonyíték keresése arra vonatkozóan, hogy a helyi közösség körében ismert az akciócsoport, annak tevékenysége, valamint a helyi fejlesztési stratégia. • A helyi akciócsoportokon belüli konfliktusrendezési eljárásokra vonatkozó bizonyíték keresése
Többszintű kormányzás a LEADER keretében	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi akciócsoportok kritikus feladatok ellátására és más intézményekkel/hálózatokkal helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi szinten történő kapcsolattartásra vonatkozó képessége. • Jó koordináció és kommunikáció a helyi akciócsoport és az irányító hatóság/kifizető ügynökség, valamint a nemzeti KAP-hálózat között. 	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi akciócsoport arra vonatkozó képességének elemzése, hogy az irányító hatósággal/kifizető ügynökséggel, valamint más érdekelt felekkel és hálózatokkal kapcsolatokat és kétirányú kommunikációt alakítson ki és kezeljen. • Az irányító hatóság/kifizető ügynökség, valamint a nemzeti KAP-hálózat arra vonatkozó készségeinek és kapacitásainak felmérése, hogy a helyi akciócsoportokkal fenntartott kapcsolatokat kezelje. • Az irányító hatóság/nemzeti KAP-hálózat által a helyi akciócsoportoknak a döntéshozatali képességük javítása érdekében nyújtott támogatás elemzése. • Az irányító hatóság és a kifizető ügynökség által a helyi akciócsoportoknak az egyszerűsítési szabályozásokkal és a pályázók által a forrásokhoz való hozzáférés elősegítésének egyéb módjaival kapcsolatban nyújtott támogatás elemzése

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

2.3. Jobb eredmények és hatások a LEADER keretében (munkadefiníció)

A LEADER kontextusában a **jobb eredmények és hatások** alatt a belső potenciál mozgósítása, a területi értékek hasznosítása, valamint a helyi közösségi tagok/szereplők közötti kapcsolatok megerősítése értendő, melyek célja a rendelkezésre álló erőforrások nagyobb eredmények elérésére való felhasználása, valamint a helyi akciócsoportok területén hosszan tartó hatást kiváltó, innovatív, fenntartható és integrált, közösségvezérelt projektek előmozdítása.

A hozzáadott érték abban rejlik, hogy a LEADER-módszerrel végrehajtott projektek ¹² várhatóan jobb eredményeket hoznak, mint amelyeket más programok keretében hajtottak volna végre. Ezek a jobb eredmények pedig hosszabb távú hatásokat eredményeznek a helyi akciócsoportok területén, és hozzájárulnak a helyi fejlődéshez.

3. táblázat: A LEADER egyik hozzáadott értéket képviselő elemének – a jobb eredmények és hatások – összetevőit tartalmazó lista, leírásokkal és a gyakorlati alkalmazást bemutató példákkal

Elem	Leírás	Példák a gyakorlati megvalósításra
Nagyobb multiplikátorhatás	<ul style="list-style-type: none"> Hozzájárulás a helyi fejlődéshez a helyi akciócsoport területére irányuló kiegészítő finanszírozás ösztönző hatása révén. Több projektötlet kidolgozása és a helyi fejlesztési stratégiák (HFS) keretében történő finanszírozásra való benyújtása. A helyi akciócsoportnak a területhez való közelsége több embert ösztönöz projektek benyújtására, azaz olyan kedvezményezetteket eredményez, akik a LEADER nélkül nem pályáztak volna 	<ul style="list-style-type: none"> A helyi akciócsoportok, a hálózatok és a helyi közösségi tagok/szereplők a források felhasználására, valamint a HFS és a LEADER további erőforrásainak megszerzésére/mozgósítására (pl. új projektek uniós/nemzeti/regionális/magánfinanszírozása) vonatkozó képességének elemzése. Arra vonatkozó bizonyíték keresése, hogy a LEADER-projektek serkentik az önkéntes munkát. Az új projektgazdák azonosítására és ösztönzésére vonatkozó bizonyítékok keresése. A LEADER-projektekben részt vevő új és/vagy a megszokottól eltérő profilú vállalatokra/szereplőkre vonatkozó bizonyíték keresése
A HACS területének igényeire szabott projektek	<ul style="list-style-type: none"> A helyi akciócsoport közelsége és az alulról felfelé építkező megközelítés hozzájárul a helyi akciócsoportok legsürgetőbb szükségleteire összpontosító projektek kiválasztásához. A projektek emellett a helyi akciócsoport területét érintő különféle 	<ul style="list-style-type: none"> Arra vonatkozó bizonyíték keresése, hogy a projektgazdák széles körének köszönhetően a projektek a LEADER-módszer segítségével ki tudják szolgálni a helyi igényeket. Bizonyíték keresése olyan projektekre, amelyek hasznosítják az adott területi előnyöket és identitásokat

¹² Ezek lehetnek ernyőprojektek is, amelyek bizonyos feltételek mellett hasznos eszközt jelenthetnek a LEADER megvalósításában – segítik ugyanis lerövidíteni a kisebb kedvezményezettek pályázati eljárását, csökkentik a papírmunkát, és lehetővé teszik az egyébként nehezen elérhető célcsoportok bevonását.

	<p>problémák/szükségletek kezelése érdekében több területet/ágazatot is felölelnek.</p> <ul style="list-style-type: none"> Egyes esetekben a projektek közötti kapcsolatok is lehetővé teszik a helyi akciócsoporthoz való igényeire való összpontosítást 	
Több innovatív projekt	<ul style="list-style-type: none"> A helyi akciócsoporthoz tartozó területén a helyi környezetben innovatív jellegű, új ötleteket, termékeket vagy folyamatokat generáló projektek¹³ 	<ul style="list-style-type: none"> A helyi környezetben innovatív jellegű LEADER-projektek létezésére vonatkozó bizonyíték keresése
Fenntartható projektek	<ul style="list-style-type: none"> Olyan projektek, amelyek gazdasági, társadalmi és környezeti előnyök terén fenntartható eredményeket hoznak, vagy amelyek más projekteké vagy hálózatokká alakulnak át. A fenntarthatóságra a helyi körülmények ismerete is hatást gyakorol 	<ul style="list-style-type: none"> Olyan projektekre vonatkozó bizonyítékok keresése, amelyek eredményei gazdasági, társadalmi vagy környezeti szempontból fenntarthatók. Olyan projektekre vonatkozó bizonyítékok keresése, amelyek a LEADER-támogatás végét követően más láncprojektekben, hálózatokban stb. is szerepelnek. Annak elemzése, hogyan járulnak hozzá a helyi ismeretek a fenntarthatóbb projektekhez
A szereplők közötti kapcsolatokat elősegítő projektek	<ul style="list-style-type: none"> Ezen kapcsolatok körébe tartoznak például az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos projektek, a több partner részvételével megvalósuló projektek, az integrált projektek, az ernyőprojektek stb. Olyan partnerségek, hálózatok és együttműködések, amelyek a LEADER nélkül nem léteztek volna 	<ul style="list-style-type: none"> Bizonyíték keresése arra vonatkozóan, hogy a LEADER-projektek hozzájárulnak az összes érintett érdekelt fél közötti kapcsolatok kialakításához. Annak felmérése, hogy a LEADER-projektek egymásra épülnek-e/szinergiákat alakítanak-e ki, valamint hozzájárulnak-e a helyi fejlesztési stratégia megvalósításához, és ha igen, hogyan. Bizonyítékok keresése olyan LEADER-projektekre, amelyek

¹³ Az [\(EU\) 2022/1475 rendelet](#) VII. melléklete 2. pontjának c) alpontja szerint a tagállamok, a regionális hatóságok vagy a HACS-ok meghatározzák a helyi környezetben „innovatív jellegű” művelet fogalmát.

		<p>hálózatok, partnerségek és egyéb – például intelligens falvak keretében megvalósuló – együttműködések formájában jöttek létre. Utóbbiak a részvételen alapuló megközelítésekre és az innovációra épülnek</p>
--	--	---

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

2.4. Strukturális változások a HACS területén (munkadefiníció)

A LEADER hozzáadott értékét alkotó fenti elemek a LEADER-módszer és a három támogató folyamat együttes **alkalmazásával** – nevezetesen a helyi fejlesztési stratégia végrehajtásával, a megvalósítási mechanizmussal, továbbá a különösen a helyi akciócsoport és/vagy az irányító hatóság, valamint a nemzeti KAP-hálózat által nyújtott szervezési/kapacitásépítési támogatással – érhetőek el. Mindezek eredményeképp strukturális változások következnek be a helyi akciócsoport területén.

A HACS területén tapasztalható **strukturális változások** alatt a helyi terület – többek között annak gazdasága, társadalma és intézményei – működésében bekövetkezett azon jelentős változások értendők, amelyeket a helyi fejlesztési stratégiáknak a LEADER-módszer alkalmazásával történő végrehajtása váltott ki. A helyi akciócsoport tevékenységei által elért strukturális változások közé tartoznak különösen a következők (a teljesség igénye nélkül):

- társadalmi struktúrák (pl. az elnéptelenedés megelőzése vagy a fiatalok itt tartása, a társadalmi kirekesztés csökkentése, fenntartható munkahelyek teremtése),
- gazdasági struktúrák (pl. új piacok felkutatása, értékláncok megerősítése – mind a területen belül, mind azon kívül –, új típusú gazdasági tevékenységek kialakítása),
- térbeli struktúrák (pl. elhanyagolt vagy fel nem használt terek hasznosítása),
- gondolkodásbeli és viselkedési minták (pl. identitástudat, együttműködési hajlandóság),
- több területet érintő strukturális változások, pl. a közösség jobb rezilienciája (amely több társadalmi, gazdasági és környezeti szempontra is kiterjed).

A strukturális változás koncepciójának gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos példák kiterjednek a helyi fejlesztési stratégia eredményeként bekövetkező strukturális változások bizonyítékainak felkutatására is (azon feltevés alapján, hogy az a társadalmi tőke javulása, a jobb kormányzás, valamint a jobb eredmények és hatások

formájában hozzáadott értéket teremt). Ilyenek például a stratégia által érintett különböző területekhez kapcsolódó változások – mint a tudástranszfer, a rövid ellátási láncok, a megújuló energia (a bioalapú energiát is beleértve), a környezeti fenntarthatóság és az éghajlatváltozás, a munkahelyteremtés, a vidéki vállalkozások (köztük a biogazdaság), az intelligens falvak, a szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához való hozzáférés, a társadalmi befogadás, valamint a nemek közötti egyenlőség.

3 Mit kell figyelembe venni a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó értékelési keret kidolgozása során?

E fejezet célja, hogy bemutassa a LEADER hozzáadott értékét alkotó valamennyi elemével kapcsolatos konkrét megfontolásokat annak biztosítása érdekében, hogy így egy olyan egyértelmű értékelési keret kerülhessen kidolgozásra, amely – a következő fejezetekben is látható módon – értékelési kérdéseket, sikertényezőket és mutatókat is magában foglal.

A LEADER hozzáadott értékének felmérésekor törekedni kell a hozzáadott értéket alkotó valamennyi azonosított elem figyelembevételére annak érdekében, hogy a lehető legtöbb bizonyíték alátámassza a LEADER uniós finanszírozását. Ezenfelül fontos megjegyezni, hogy az Európai Bizottság álláspontja szerint a LEADER egyik fő előnye, hogy közelebb hozza az EU-t a polgárokhoz ¹⁴. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a LEADER segít felhívni a nyilvánosság figyelmét a vidéki területeken végrehajtott, uniós társfinanszírozású kezdeményezésekre, és inkluzív jellege révén előmozdítja a polgárok szerepvállalását. A LEADER emellett segít kommunikálni az ilyen kezdeményezések jelentőségét az érdeklődő lakosság felé, és bizonyos mértékig növeli az uniós intézmények iránti bizalmat is.

A LEADER hozzáadott értékére vonatkozó értékelési keret kidolgozásának megkönnyítéséhez az alábbiakban a hozzáadott érték minden egyes elemére vonatkozóan bemutatunk néhány konkrét megfontolást.

A társadalmi tőke egy többdimenziós fogalom, így a LEADER hozzáadott értékének részeként történő értékelésekor figyelembe kell venni a társadalmi folyamatokat, a

---

¹⁴ A kohéziós politika 5. célkitűzésével („A polgárokhoz közelebb álló Európa valamennyi területtípus fenntartható és integrált fejlődésének előmozdítása révén”) összhangban (https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en). A Területi és helyi fejlesztési stratégiák kézikönyve kiegészíti a kohéziós politikai célkitűzést azzal, hogy valamennyi uniós régióban hozzájárul a fenntartható növekedéshez, és közelebb hozza Európát a polgárokhoz.

kapacitásokat és az összes érintett fél között fennálló kapcsolatokat (a társadalmi tőke munkadefinícióját és gyakorlati megvalósítását lásd még a 2. fejezetben). A társadalmi tőke értékelése folyamán megvizsgálható például, milyen mértékben járul hozzá a LEADER-módszer alkalmazása a következőkhöz:

- az érdekelt felek (pl. a helyi akciócsoporthoz és kedvezményezettjeik) közötti kölcsönös támogatás és bizalom erősítése, valamint valamennyi LEADER-érdekelt fél részvételének fokozása az alulról felfelé építkező megközelítés kialakításában és végrehajtásában,
- nyílt partnerségek a LEADER érdekelt felei között valamennyi szinten, közös normák és értékek, valamint a hatékony és eredményes kommunikáció elősegítése,
- a LEADER érintett érdekelt felei közötti hálózatépítés és együttműködés, amelyre a LEADER végrehajtásához és célkitűzéseinek megvalósításához szükség van. Ezek ugyanis lehetővé teszik a közös ismeretek, készségek és információk gyarapítását.

A kormányzást (mind a helyi, mind a többszintű kormányzást) a LEADER-módszer megvalósítása céljából mozgósított különböző kormányzati és nem kormányzati szereplők közötti gyakori és összetett interakciók jellemzik (a munkadefiníciókat és az irányítás gyakorlati megvalósítását lásd még a 2. fejezetben). A többszintű kormányzásnak a LEADER összefüggésében történő értékelése során figyelembe kell venni a LEADER végrehajtásában részt vevő kormányzati és nem kormányzati érdekelt felek közötti horizontális és vertikális kapcsolatokat. Szem előtt kell tartani például a következőket:

- a LEADER vertikális irányítása pl. az irányító hatóságok, a helyi akciócsoporthoz és a nemzeti KAP-hálózatok között a helyi autonómia és felelősségvállalás előmozdítása, valamint a köz- és a magánszektor egyenlő partnerekként való szélesebb körű részvételének elősegítése érdekében,
- a LEADER horizontális koordinációja, pl. az irányító hatóság és a kifizető ügynökség között a LEADER zökkenőmentes végrehajtásának elősegítése érdekében, a több alapról finanszírozott LEADER esetében más alapok irányító hatóságai között, a helyi akciócsoporthoz között a készségek és ismeretek átadásának megkönnyítése, valamint a közös projektek előmozdítása érdekében, olyan intézkedések segítségével, amelyek külön-külön nem hajthatók végre, és/vagy együtt jobb eredményekhez vezethetnek, mint külön-külön,

- innovatív (szociális-állami-magán-; helyi/regionális/nemzeti szintű) irányítási gyakorlatok (pl. részvételen alapuló, a köz- és magánszféra bevonásával működő munkacsoportok), melyek célja az összetett kihívásokra való reagálás és a jobb eredmények elérése.

A jobb eredmények és hatások a LEADER-módszernek a helyi szükségletek kezelése és a KAP célkitűzéseire való hozzájárulás céljából való alkalmazásából erednek (lásd még a 2. fejezetet a munkadefiníciókról, valamint a jobb eredmények és hatások gyakorlati megvalósításáról). A helyi fejlesztési stratégiákat a helyi akciócsoportok dolgozzák ki a helyi közösség bevonásával (alulról felfelé építkező megközelítés), amelyek így testre szabottabb beavatkozásokat tesznek lehetővé. A helyi akciócsoportok döntéshozatali hatáskörrel rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy a források hol, hogyan, és ki által kerüljenek felhasználásra a helyi szükségletek kielégítése és a vonatkozó célkitűzések elérése érdekében. Ezért a jobb eredmények és hatások értékelésekor a következőket lehet figyelembe venni:

- a KAP célkitűzéseinek eléréséhez nyújtott támogatás növelhető a vidéki területek szükségleteinek hatékonyabb és integráltabb kezelésére irányuló megközelítéssel,
- a jobb projekteknek a helyi akciócsoportok helyi közösséggel folytatott megbeszélései és konzultációi, valamint a LEADER projektkiválasztási kritériumai általi előmozdításának mértéke,
- a foglalkoztatás területén az alulról felfelé építkező megközelítés megfelelő alkalmazása fenntarthatóbb munkahelyeket teremthet, mivel az e megközelítéssel létrejövő munkahelyek jobban megfelelnek a helyi igényeknek, jobb bevételi lehetőségeket biztosítanak a helyi közösség számára, és segítenek megállítani a vidéki területek elnéptelenedését,
- az együttműködés előmozdítása lehet ugyan a LEADER egyik eredménye, azonban a jobb társadalmi tőke, valamint a jobb helyi és többszintű kormányzás szempontjából hatásnak is minősülhet, amely strukturális változások formájában hosszú távú következményekkel járhat, ezt pedig fontos figyelembe venni például olyan esetekben, amikor a területen korábban nem létezett együttműködési kultúra, vagy az korlátozott volt,
- az innovációs elv megfelelő alkalmazása hozzájárulhat az új ismeretek létrehozásához, amelyek a helyi közösséget szolgáló innovatívabb termékeket és szolgáltatásokat eredményeznek, ezek pedig hozzájárulhatnak a társadalmi, digitális és környezeti átalakuláshoz a helyi akciócsoportok területén.

A hozzáadott értéket alkotó elemekkel kapcsolatos megfontolások mellett az értékelési keret kidolgozása során technikai tényezők is felmerülnek, mint például:

- az értékelés által érintett szint: a helyi akciócsoport szintje/helyi szint vagy a KAP stratégiai terv szintje, ez határozza meg ugyanis, hogy a mutatókat a KAP stratégiai terv szintjén kell-e összesíteni, ami pedig meghatározza a kiválasztandó mutatókat,
- az adatgyűjtés előírt gyakorisága és az összesítés szintje (adott esetben a jelentéstételi időszakhoz kapcsolódóan),
- az adatforrások, beleértve az értékelési kérdések tekintetében válaszokat/információkat nyújtó érdekelt felek típusait, valamint kapacitásukat/részvételi képességüket (például a felmérések vagy interjúk által megcélzott helyi közösség, a helyi akciócsoportok és/vagy az irányító hatóság, a kifizető ügynökség vagy a nemzeti KAP-hálózat érintett személyzete),
- az értékeléshez rendelkezésre álló erőforrások – például annak figyelembevételével, hogy egyes akciócsoportoknál nagyon korlátozott emberi erőforrások állnak rendelkezésre az értékeléshez. Ebben az esetben célszerű lenne azonosítani egyrészt az értékelési keret kulcsfontosságú elemeit, másrészt pedig a hasznos, de nem nélkülözhetetlen elemeket.

Végül, de nem utolsósorban a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó értékelési keret kialakításakor fontos figyelembe venni annak felhasználóbarát jellegét vagy egyszerűségét. A kiindulópontnak egy egyszerű és egyértelmű értékelési keretnek kell lennie, ezért az alábbi **iránymutatásban foglalt keret nem kötelező érvényű, célja pusztán az elemek és mutatók széles választékának bemutatása**, melyek közül az értékelés érdekelt felei választhatnak, és amelyeket a képességeik és környezetük figyelembevételével módosíthatnak. Ezután a helyi akciócsoportoknak (konkrétabban az akciócsoportok vezetőinek vagy a személyzet a szükséges információkat összegyűjtő tagjainak) rendelkezniük kell a szükséges kapacitással (idő, ismeretek stb.) is.

III. rész

Javasolt értékelési keret

4 A LEADER hozzáadott értékére vonatkozó lehetséges értékelési keret kidolgozása

E fejezet célja a javasolt értékelési keret általános szerkezetének és tartalmának bemutatása. A LEADER hozzáadott értékét képviselő egyes elemek részletes értékelési kerete az 5. fejezetben kerül bemutatásra.

Mivel a LEADER hozzáadott értéke szerepel a tagállamok által az értékeléssel kapcsolatos igényeik alapján és a KAP stratégiai terv beavatkozási logikájára és végrehajtására figyelemmel vizsgálendő témák között, az alábbiakban javaslatot teszünk egy egyértelmű értékelési keretre, mely segít megérteni a LEADER-megközelítést és bemutatni a hozzáadott értékét. Ez a keret elengedhetetlen a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó megbízható bizonyítékok összegyűjtéséhez és a javításra szoruló területek azonosításához. Javasoljuk, hogy az irányító hatóságok – lehetőség szerint az értékelőkkel konzultálva – a programozási időszak korai szakaszában dolgozzanak ki egy ilyen keretet annak érdekében, hogy át és/vagy ki tudják alakítani a helyi akciócsoportok szintjén a szükséges adatok és információk összegyűjtéséhez szükséges ellenőrzési/információs rendszereket (a HACS-szintű ellenőrzési adatbázis példáját lásd a 2. mellékletben).

A javasolt értékelési keret általános szerkezetét a 3. ábra mutatja be, amely segítheti az értékelést végző vezetőket és az értékelőket a LEADER hozzáadott értékének helyi és nemzeti szintű értékelésében és megvalósításában.

3. ábra. Az értékelési keret általános felépítése

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

Az értékelési keret a **LEADER hozzáadott értékének három eleme** – a társadalmi tőke javítása, a jobb irányítás, valamint a jobb eredmények és hatások – köré épül. Ezen összetevők mindegyikét az azokat alkotó főbb **összetevőkre** bontva elemezzük, amelyekhez értékelési kérdések kapcsolódnak.

Az értékelési kérdések segítenek világosan körülhatárolni a vizsgálandó témát, tovább pontosítják a **fő értékelendő elemet**, valamint iránymutatásul szolgálnak a kapcsolódó sikertényezők megfogalmazásához.

A **sikertényezők** új fogalomnak számítanak az országstratégiai tervek értékelésének kialakítása terén. Felfoghatók „értékelési kritériumokként” is. Céljuk az értékelési kérdések/témák egyes szempontjainak további pontosítása és az értékelt beavatkozás(ok) következtében várható változás megfogalmazása. Betekintést nyújtanak az értékelési kérdések megválaszolásába azáltal, hogy meghatározzák az értékelendő szempontokat, valamint a konkrét mérőszámok (kimeneti, eredmény- és hatásmutatók) kidolgozásának és használatának logikáját. Az ok-okozati láncolat felállításának alapját képezik, és az értékelés megállapításainak központi elemeként szolgálhatnak. Az egyes sikertényezők kiválasztásának logikáját az értékelési keret bemutató 5. fejezet táblázata mutatják be.

Minden egyes sikertényezőhöz kapcsolódik egy, **kimeneti, eredmény- és hatásmutatókat**, valamint a hozzájuk tartozó adatforrásokat tartalmazó lista. A

mutatók kvantitatív és kvalitatív adatok felhasználásával mérik a sikertényező által jelzett változás irányát, és ezzel megválaszolják az értékelési kérdést.

A LEADER hozzáadott értékének értékelése formatív értékelésnek tekinthető ¹⁵. Azt méri fel, **milyen mértékben teremt hozzáadott értéket a helyi akciócsoportok létrehozása és működtetése, azok szervezési tevékenységei és megvalósítási mechanizmusai, valamint a helyi fejlesztési stratégiáik kialakítása és végrehajtása**. Az értékelés megállapításai értékes hozzájárulást nyújthatnak a stratégiai tervek hatásvizsgálataihoz, és segíthetnek megmagyarázni, mennyiben járultak hozzá a LEADER-beavatkozások a stratégiai terv konkrét és általános célkitűzéseéhez.

5 A javasolt értékelési keret fő elemeinek részletes bemutatása

Ez a fejezet részletesen bemutatja a LEADER hozzáadott értékét alkotó egyes elemek értékelési keretének részletes példáját, beleértve a javasolt értékelési kérdéseket, a sikertényezőket, a mutatókat és az adatforrásokat is. Az egyes mutatók részletes leírása az 1. mellékletben található.

A 4. és 6. táblázat a LEADER hozzáadott értékét alkotó elemenkénti lebontásban mutatja be a LEADER hozzáadott értékének lehetséges értékelési keretét, a fenti 3. ábrán bemutatott alapvető szerkezet alapján. Bár ez a keret csupán javaslat, a tagállamok akár módosítás nélkül is használhatják azt, mivel kiterjed a LEADER hozzáadott értékének valamennyi elemére és azok összetevőire, a sikertényezők széles körét magában foglalja azok kiválasztásának szempontjaival együtt, és minden meglévő adatforrást felhasznál (különösen az összes DME-változót), ugyanakkor kiegészítő adatforrások használatára is alkalmas, mivel azok főként kvalitatív adatgyűjtési módszereket, például felméréseket és fókuszcsoportokat alkalmaznak. A jelen értékelési keret a LEADER hozzáadott értékével foglalkozó tematikus munkacsoport szakértőinek észrevételein alapul, akik nagy tapasztalattal rendelkeznek a LEADER-t és annak értékelését illetően. A keret éppen ezért megfelelőnek tekinthető.

A tagállamoknak ugyanakkor továbbra is lehetőségükben áll saját értékelési keretet kidolgozni, és a saját helyzetükhöz, valamint az értékelési szükségleteikhez leginkább

---

¹⁵ A formatív értékelés egy adott program végrehajtása során elvégzett szisztematikus értékelés, amelynek célja, hogy folyamatosan gyűjtse a visszajelzéseket és a meglátásokat a javításra szoruló területek korai azonosítása érdekében. A formatív értékelések megállapításai értékes információkkal szolgálnak a KAP-stratégiai terv későbbi hatásvizsgálataihoz, és biztosítják, hogy az értékelési folyamat pontosan rögzítse a releváns elemeket és eredményeket.

igazodó sikertényezőket és mutatókat alkalmazni, vagy adott esetben továbbfejleszteni azokat. Az egyes sikertényezőkhöz minden esetben tartozik egy rövid leírás, valamint a hozzájuk kapcsolódó mutatók és a javasolt adatforrások is megnevezésre kerülnek. Az 1. melléklet részletesen bemutatja az egyes mutatókat, beleértve azok hatókörét, a fogalmak meghatározását, a mértékegységet, az adatforrásokat és a számítás módszertanát/képletét.

5.1. Jobb társadalmi tőke

A társadalmi tőke példaként bemutatott értékelési kerete felhasználható annak felmérésére, hogy a LEADER-megközelítés végrehajtása milyen mértékben növeli a társadalmi tőkét a jobb hálózatépítés, a nagyobb mértékű kölcsönös támogatás és bizalom, valamint a közös mentális modellek és meggyőződések támogatása tekintetében.

4. táblázat: Példa a jobb társadalmi tőke értékelési keretére

Jobb társadalmi tőke		
A fő értékelendő elem: 1. Hálózatok		
Értékelési kérdés: Milyen mértékben járul hozzá a LEADER az érintett szereplők közötti minőségi interakciókhoz és hálózatépítéshez?		
Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
FOS.S:1.01: A hálózat mérete és sokfélesége, valamint a helyi akciócsoportokon belüli interakciók minősége javul vagy magas szinten marad.	LAV.O.01: A helyi akciócsoport tagjainak száma szervezettípus szerinti bontásban: a) közigazgatási szervek, b) helyi gazdasági magánérdekek, c) helyi társadalmi érdekek, d) egyéb	A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok (DME). Az L600–L604. változók (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)
A helyi akciócsoportok a helyi szereplőket/közösségi tagokat felölelő hálózatok, és a LEADER lényegét képezik. Az összes, egymással szorosan együttműködő érintett helyi szereplőt magában foglaló, széles körű és diverzifikált hálózat lehetővé teszi a számukra, hogy megosszák egymással elképzeléseiket és tapasztalataikat, bővítsék kapacitásaikat, és hozzájáruljanak a terület	LAV.R.01: A helyi akciócsoport tagjaira vonatkozó hálózati sokszínűségi mutató (a helyi akciócsoport strukturális társadalmi tőkéjének helyettesítőjeként)	A helyi akciócsoport nyilvántartásai. A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok (DME). Az L600–L604. változók (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)
	LAV.I.01: A helyi akciócsoport azon tagjainak száma, akik szerint minőségi együttműködési kultúra alakult ki az akciócsoport tagjai között	Felmérések, fókuszcsoporthoz

<i>igényeinek megfelelő helyi fejlődéshez</i>		
FOS.S:1.02: A LEADER-nek köszönhetően a helyi akciócsoport területén (de magán a helyi akciócsoporton kívül) javultak vagy magas szinten maradtak a társadalmi interakciók. <i>A LEADER-projektekben való részvétel során a kedvezményezettek kapcsolatba kerülnek más helyi szereplőkkel, és integrálódnak a helyi közösségbe, valamint a helyi fejlődés dinamikájába. Mindez pedig javítja a helyi közösség tagjai közötti társas interakciókat a helyi akciócsoport területén</i>	LAV.O.02: A több különböző típusú projektgazda által közösen végrehajtott műveletek (projektek) száma (vagy aránya) (a típusok meghatározásával)	Az L700. és L706. DME-változók (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete). A típusok meghatározásához interjúk, felmérések
	LAV.O.03: A közös műveletekben (projektekben) részt vevők száma	Projektjelentések, HACs-szintű monitoring-adatbázis, felmérések
	LAV.R.02: Bizonyíték a LEADER projektek (műveletek) olyan résztvevőire, akiknek a társadalmi csoportokba szerveződési és a közösségbe való beilleszkedési képessége javul	Felmérések, fókuszcsoportok
	LAV.I.02: A megítélések alapján a helyi akciócsoport területén a LEADER projektek résztvevői közötti társas interakciók javulnak	Felmérések, fókuszcsoportok
FOS.S:1.03: A helyi akciócsoport hálózatokat alakított ki vagy tartott fenn az adott területen kívüli érintett partnerekkel. <i>A helyi akciócsoportok nem vákuumban végzik tevékenységüket. Olyan aktív hálózatot képeznek, amelyek együttműködnek más hálózatokkal helyi, regionális, nemzeti és transznacionális szinten, és profitálhatnak a tapasztalatcseréből</i>	LAV.O.04: A helyi akciócsoport által végrehajtott interregionális együttműködési műveletek (projektek) száma	A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L708. változó (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)
	LAV.O.05: A helyi akciócsoport által végrehajtott transznacionális együttműködési műveletek (projektek) száma	A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L709. változó (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)
	LAV.R.03: A HACs-tagok és más (külső) szereplők közötti interakciók minőségére vonatkozó bizonyíték	Felmérések, fókuszcsoportok
A fő értékelendő elem: 2. Kölcsönös támogatás és bizalom <u>Értékelési kérdés:</u> Milyen mértékben járult hozzá a LEADER a helyi akciócsoporton és a helyi közösségen belüli kölcsönös támogatáshoz és bizalomhoz?		
Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
FOS.S:2.01: A helyi akciócsoporton és a helyi	LAV.O.06: A helyi akciócsoportba vetett bizalom bizonyítéka	Felmérések, fókuszcsoportok

<p>közösségen belüli kölcsönös támogatás és bizalom szintje nőtt vagy magas szinten marad.</p> <p><i>A helyi akciócsoportok tagjai közötti bizalom alátámasztja a „normatív” társadalmi tőkét, és támogatja a gazdasági kapcsolatok kiépítését, valamint a gazdasági teljesítmény javítását. Elősegíti a gyorsabb eljárásokat; a viták számának vagy időtartamának csökkenését; és általában véve lehetővé teszi a helyi akciócsoport tevékenységeinek zökkenőmentesebb, eredményesebb és hatékonyabb (alacsonyabb tranzakciós költségekkel járó) összehangolását és végrehajtását</i></p>	<p>LAV.R.04: A helyi közösség helyi akciócsoportba vetett bizalma</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok, esettanulmányok</i></p>
	<p>LAV.I.03: A helyi közösség helyi akciócsoportba vetett bizalmának változása (a LEADER a bizalom tekintetében létrehozott hozzáadott értékének bemutatásához)</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok, esettanulmányok</i></p>
<p>A fő értékelendő elem: 3. Közös mentális modellek, értékek és meggyőződések.</p>		
<p><u>Értékelési kérdés:</u> Milyen mértékben járul hozzá a LEADER a közös mentális modellek, értékek és meggyőződések kialakulásához?</p>		
<p>Sikertényezők (FOS)</p>	<p>Mutatók</p>	<p>Adatforrások</p>
<p>FOS.S:3.01: A LEADER támogatja a helyi akciócsoport területére vonatkozó közös jövőképet, a területi identitásokat, a közös célkitűzéseket, értékeket és/vagy meggyőződéseket a helyi akciócsoporton belül és a helyi akciócsoport területén.</p> <p><i>A társadalmi tőke ezen elemei nem kézzelfoghatóak, ezért a megítélések elemzésével mérhetők. A</i></p>	<p>LAV.O.07: Bizonyíték a közös társadalmi tudatosságra a helyi akciócsoport területén</p> <p>LAV.R.05: Bizonyíték az együttműködés és/vagy a közös műveletek (projektek) keretében megmutatkozó közös értékekre, figyelembe véve a következőket: 1. a megállapodások betartására vonatkozó képesség, 2. őszinteség a társadalmi és gazdasági kapcsolatokban, 3. reagálóképesség és a jogállamiság tiszteletben tartása, 4. az opportunistá viselkedés és a</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p> <p><i>Felmérések, fókuszcsoportok, interjúk</i></p>

<p><i>közös mentális modellek és meggyőződések a dolgok működésére vonatkozó közös gondolkodási módokra utalnak, és támogatják az együttműködést és az inkluzivitást a helyi fejlesztés terén</i></p>	<p>potyázás megakadályozására vonatkozó képesség</p>	
	<p>LAV.I.04: A megítélések szerint a HACS tevékenységeinek hatására javult a helyi identitás, valamint a helyi akciócsoport területéről, lakosságáról, erőforrásairól és termékeiről kialakult kép</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

5.2. Jobb irányítás

A kormányzás példaként bemutatott értékelési kerete felhasználható annak felmérésére, hogy a LEADER-megközelítés végrehajtása milyen mértékben javítja a helyi és többszintű irányítást, valamint milyen mértékben növeli a folyamatok és a döntéshozatal átláthatóságát.

5. táblázat: Példa a jobb irányítás értékelési keretére

Jobb irányítás		
<p>A fő értékelendő elem: 1. Helyi irányítás</p> <p><u>Értékelési kérdés:</u> Milyen mértékben vezetett a LEADER végrehajtása a helyi akciócsoportok által koordinált és szervezett folyamatok és mechanizmusok létrehozásához, melyek célja, hogy biztosított legyen a részvételen alapuló, átlátható és inkluzív döntéshozatal, valamint a közösség határozott szerepvállalása a stratégia kidolgozásában és végrehajtásában?</p>		
Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
<p>FOS.G:1.01: Inkluzív döntéshozatal: Javul vagy magas szinten marad a helyi akciócsoport azon képessége, hogy inkluzív módon összefogja a szervezeteket és az embereket a döntéshozatal folyamán.</p> <p><i>Ez a sikertényező a pozitív koordinációs folyamatokat, azaz az átfogó célok elérésének a szervezetek és a települések közös</i></p>	<p>LAV.O.08: A helyi akciócsoport döntéshozó testületet alkotó tagjainak száma az általuk képviselt szervezet típusa, valamint nem és életkor szerint: a) közigazgatási szervek, b) helyi gazdasági magánérdekek, c) helyi társadalmi érdekek, d) egyéb (az előző kategóriákba nem besorolható)</p>	<p><i>A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L610–L620. változók (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)</i></p>
	<p>LAV.R.06: Bizonyíték a helyi akciócsoport a helyi kormányzás inkluzivitását elősegítő folyamataira</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>
	<p>LAV.I.05: A helyi közösség tagjainak megítélése szerint a helyi akciócsoportok inkluzív módon összefogják a szervezeteket és az embereket a döntéshozatalban</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>

<p><i>stratégiai lehetőségeinek feltárása és kiaknázása révén való maximalizálására irányuló törekvéseket próbálja megragadni</i></p>		
<p>FOS.G:1.02: A helyi akciócsoport és személyzetének adminisztratív és technikai készségei (a HFS hatálya alá tartozó területeken) javulnak vagy magas szinten maradnak.</p> <p><i>A képzés és a kapacitásépítés, valamint a helyi akciócsoporttal kapcsolatos tevékenységekben való részvétel elősegíti a LEADER szempontjából releváns készségek fejlesztését</i></p>	<p>LAV.O.09: Azon képzési/kapacitásépítési tevékenységek száma, amelyek elősegítették a helyi akciócsoportok adminisztratív és technikai készségeinek fejlesztését, szervezőtípusonként lebontva (a helyi akciócsoport, irányító hatóság/kifizető ügynökség, nemzeti KAP-hálózat, egyéb szervek)</p>	<p><i>HACS-szintű monitoring-adatbázis, interjúk</i></p>
	<p>LAV.R.07: Az adminisztratív készségek javulásának bizonyítéka</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>
	<p>LAV.R.08: A helyi akciócsoportoknak a helyi fejlesztési stratégiával és az az által érintett területekkel kapcsolatos technikai készségeinek fejlesztésére vonatkozó bizonyíték</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>
<p>FOS.G:1.03: A helyi akciócsoport hatékonyabbá tette a tényleges és a potenciális kedvezményezettekkel kapcsolatos szervezést és támogatást.</p> <p><i>A szervezés a LEADER végrehajtásának központi eleme. Megteremti a jobb helyi kormányzás alapjait azáltal, hogy a helyi közösség tagjait, hogy a helyi akciócsoport létrehozásában vagy folyamatos tevékenységeiben való</i></p>	<p>LAV.O.10: A szervezési tevékenységek száma az érdekelt felek célcsoportja, a szervező és a tevékenység típusa szerinti bontásban</p>	<p><i>A helyi akciócsoport éves jelentései, a HACS-szintű monitoring-adatbázis, interjúk a helyi akciócsoportok képviselőivel</i></p>
	<p>LAV.R.09: A kérelmezőknek és a kedvezményezetteknek nyújtott támogatás bizonyítéka (a támogatás típusa szerint), különös tekintettel azokra, akik korábban nem pályáztak vagy részesültek támogatásban, a nehezen elérhető csoportokat is beleértve</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>
	<p>LAV.I.06: A szervezési és támogatási tevékenységek eredményeként újonnan pályázók száma</p>	<p><i>HACS-szintű monitoring-adatbázis</i></p>

<p><i>részvételre ösztönzi, valamint erőteljesen bevonja őket a helyi fejlesztési stratégia közös kidolgozásába és hatékony végrehajtásába</i></p>		
<p>FOS.G:1.04: Javul a helyi akciócsoporton belül, a leendő kérelmezőkkel és a helyi közösséggel folytatott kommunikáció.</p> <p><i>A kommunikációs tevékenységek hozzájárulnak a jobb helyi irányításhoz azzal, hogy fokozzák a helyi akciócsoportok műveleteinek és döntéseinek átláthatóságát. A LEADER-módszer és a helyi fejlesztési stratégia megvalósításával elért eredmények népszerűsítésével pedig hozzájárulnak ahhoz is, hogy az EU közelebb kerüljön a polgárokhoz</i></p>	<p>LAV.O.11: Azon helyi akciócsoportok száma, amelyek honlapján elérhetők a tevékenységeikre vonatkozó releváns dokumentumok: 1. a HACS alapszabálya, 2. a testület összetétele, 3. a közgyűlési jegyzőkönyvek, 4. a pénzügyi kimutatások (az éves jelentések részeként), 5. a helyi fejlesztési stratégia, 6. a közzétett projektfelhívások, 7. a projektek kiválasztásáról szóló határozatok és a finanszírozott projektek leírása, 8. a HACS-értékelés, 9. hírlevelek</p>	<p><i>A helyi akciócsoportok honlapja</i></p>
	<p>LAV.O.12: A helyi akciócsoportok kommunikációs tevékenységeire és elérésére vonatkozó bizonyítékok, pl. a) weboldal megléte, b) jelenlét a közösségi médiában, c) jelenlét más nyilvános közös csatornákon, d) találkozók/rendezvények, e) egyéb</p>	<p><i>A helyi akciócsoportok honlapja, interjúk, fókuszcsoporthoz, kommunikációs statisztikák</i></p>
	<p>LAV.R.10: A helyi közösség azon tagjainak százalékos aránya, akik ismerik a) a helyi akciócsoportot, b) annak tevékenységeit, c) a helyi fejlesztési stratégiát</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoporthoz</i></p>
	<p>LAV.I.07: Bizonyíték a helyi közösség azon tagjairól, akik úgy vélik, hogy a LEADER közelebb hozza az EU-t a polgárokhoz</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoporthoz</i></p>
	<p>LAV.I.08: Bizonyíték a helyi közösség azon tagjairól, akik úgy ítélik meg, hogy a helyi akciócsoport a helyi fejlesztés hiteles intézménye/központi szerve</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoporthoz</i></p>
<p>A fő értékelendő elem: 2. Többszintű kormányzás a LEADER keretében</p> <p>Értékelési kérdés: Milyen mértékben vezetett a LEADER végrehajtása az irányító hatóság/kifizető ügynökség, a regionális hatóságok, a hálózatok és a helyi akciócsoportok közötti, uniós szintű szabványokon alapuló együttműködési folyamatok és mechanizmusok létrehozásához, amelyek lehetővé tették a helyi akciócsoportok szerepvállalását, valamint döntéshozatali, irányítási és elszámoltathatósági kapacitásuk növelését?</p>		

Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
<p>FOS.G:2.01: A helyi akciócsoport és más irányítási szintek közötti koordináció és kommunikáció javul vagy magas szinten marad.</p> <p><i>A hatékony többszintű kormányzás kiépítéséhez elengedhetetlen a helyi akciócsoport és más irányítási szintek közötti koordináció és kommunikáció. Ezek az interakciók formálják a különböző szintek közötti hatáskörmegosztást</i></p>	<p>LAV.O.13: Az irányító hatóság/kifizető ügynökség és a helyi akciócsoportok vagy a helyi akciócsoportok képviselői közötti interakciók száma és típusa (pl. üléseken, közgyűléseken, irányítóbizottsági üléseken való részvétel)</p>	<p><i>Az IH/KÜ és a HACS nyilvántartásai/ellenőrzési adatai, a HACS-szintű monitoring-adatbázis.</i></p> <p><i>A helyi akciócsoport, az irányító hatóság és a kifizető ügynökség munkatársaival folytatott interjúk</i></p>
	<p>LAV.R.11: Az irányító hatóság/kifizető ügynökség/nemzeti KAP-hálózat és a helyi akciócsoportok vagy a helyi akciócsoportok képviselői közötti együttműködés minőségének javulására vonatkozó bizonyíték</p>	<p><i>A helyi akciócsoport, az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és a nemzeti KAP-hálózat személyzete körében elvégzett interjúk vagy felmérések</i></p>
	<p>LAV.I.09: Bizonyíték arra, hogy az irányító hatóságba/kifizető ügynökségbe/nemzeti KAP-hálózatba és a helyi akciócsoportba tartozó személyek megítélése szerint az irányító hatóság/kifizető ügynökség/nemzeti KAP-hálózat és a helyi akciócsoportok közötti kapcsolatok és koordináció/kommunikáció erősödött</p>	<p><i>Felmérés, fókuszcsoporthoz</i></p>

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

5.3. Jobb eredmények és hatások

A jobb eredményekre és hatásokra vonatkozó, példaként szolgáló értékelési keret felhasználható annak megítélésére, hogy a LEADER-megközelítés alkalmazása milyen mértékben aknázza ki a meglévő erőforrásokat, mozdít elő innovatívabb és fenntarthatóbb, a helyi igényekhez igazított projekteket, és erősíti a helyi szereplők közötti kapcsolatokat.

6. táblázat: Példa a jobb eredmények és hatások értékelési keretére

Jobb eredmények és hatások		
<p>A fő értékelendő elem: 1. Nagyobb multiplikátorhatás</p> <p><u>Értékelési kérdés:</u> Milyen mértékben generál multiplikátorhatást a LEADER?</p>		
Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
<p>FOS.E:1.01: A helyi fejlesztési stratégia további beruházásokat vagy tevékenységeket mozdított</p>	<p>LAV.O.14: A helyi fejlesztési stratégiára fordított EMVA-finanszírozásnak a helyi fejlesztési</p>	<p><i>A HACS-szintű monitoring-adatbázis, a helyi akciócsoport</i></p>

<p>elő a helyi akciócsoportok területén a helyi fejlesztési stratégiák nem közvetlenül a LEADER-ből finanszírozott célkitűzéseinek elérése érdekében.</p> <p><i>A LEADER-módszeren keresztül nyújtott EMVA-támogatás további forrásokat mozgósított, és további beruházásokat eredményezett a vidéki térségekben</i></p>	<p>stratégiára fordított egyéb (nem az EMVA-ból származó) finanszírozáshoz viszonyított aránya, ez utóbbi a) magánforrások, b) állami források szerint lebontva</p> <p>LAV.O.15: Azon projektekre vonatkozó bizonyíték (a projektek száma és a hozzájuk kapcsolódó kiadások), amelyekre a helyi akciócsoport az EMVA-n kívül pályázik (pl. más uniós vagy nemzeti alapok)</p> <p>LAV.R.12: Bizonyíték önkéntes munkát is magukban foglaló műveletekre (projektekre)</p>	<p>éves <i>jelentései, valamint a monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L922. változó (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)</i></p> <p><i>HACS-szintű monitoring-adatbázis, interjúk</i></p> <p><i>HACS-szintű monitoring-adatbázis, felmérések</i></p>
<p>FOS.E:1.02: A LEADER-beavatkozások lehetővé tették az új projektgazdák azonosítását és motiválását.</p> <p><i>A cél megjeleníteni a helyi akciócsoportok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy új projektgazdákat (azaz az EMVA-támogatásra első alkalommal pályázó feleket) azonosítsanak be és ösztönözzenek olyan intézkedések végrehajtására, amelyeket a LEADER nélkül nem lehetne megvalósítani. Ehhez az új projektgazdák számának, valamint a helyi közösség tagjainak a helyi akciócsoportok kapacitásaival kapcsolatos pozitív megítélésének felmérésére van szükség</i></p>	<p>LAV.O.16: A helyi akciócsoportok által támogatott új projektgazdák száma, amelyek esetében a LEADER-beavatkozásból származó pénzügyi támogatás döntő jelentőségű volt</p> <p>LAV.R.13: Bizonyíték arra, hogy a helyi akciócsoport területén a helyi közösség tagjainak megítélése alapján a helyi akciócsoportok képesek új projektgazdákat beazonosítani és ösztönözni</p>	<p><i>HACS-szintű monitoring-adatbázis, interjúk, felmérések</i></p> <p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>
<p>A fő értékelendő elem: 2. A HACS területének igényeire szabott projektek</p> <p><u>Értékelési kérdés:</u> Milyen mértékben teljesíti a LEADER-stratégia és a helyi akciócsoport intézkedései a konkrét helyi igényeket és területi célkitűzéseket?</p>		
<p>Sikertényezők (FOS)</p>	<p>Mutatók</p>	<p>Adatforrások</p>

<p>FOS.E:2.01: A LEADER konkrét helyi igényeket és területi célkitűzéseket elégít ki azáltal, hogy lehetővé teszi az adott területi előnyöket és identitásokat hasznosító projektek különféle projektgazdatípusok általi végrehajtását.</p> <p><i>A helyes alulról felfelé építkező megközelítés lehetővé teszi a helyi akciócsoportok számára, hogy más, központilag irányított beavatkozásokhoz képest jobban megfeleljenek a helyi igényeknek</i></p>	<p>LAV.O.17: A különböző típusú projektgazdák által végrehajtott műveletek (projektek) száma és aránya</p>	<p><i>A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L700–709. változók (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)</i></p>
	<p>LAV.O.18: Azon műveletek (projektek) száma, amelyek hozzájárulnak a helyi fejlesztési stratégiában azonosított szükségletek valamennyi típusához, többek között a vidéki területek zöld, digitális vagy társadalmi átállásához</p>	<p><i>A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L800–810. változók (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete).</i></p> <p><i>HACS-szintű monitoring-adatbázis</i></p>
	<p>LAV.R.14: Az egyedi területi előnyöket (pl. társadalmi, kulturális, gasztronómiai, tájképi, természeti, környezeti) hasznosító műveletek (projektek) százalékos aránya</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok, a helyi akciócsoportok monitoring-adatbázisa</i></p>
	<p>LAV.I.10: Közösségi előnyökkel járó és a közösségi identitást erősítő műveletek (projektek) bizonyítéka</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>

A fő értékelendő elem: 3. Helyi szintű, innovatív elemeket tartalmazó projektek

Értékelési kérdés: Mennyire innovatív jellegűek a LEADER-projektek a helyi környezetben?

Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
<p>FOS.E:3.01: A LEADER elősegíti az innovációk helyi környezetben történő bevezetését/terjesztését.</p> <p><i>A helyi akciócsoportok és a helyi projektgazdák a helyi akciócsoportok, illetve adott esetben a nemzeti vagy regionális hatóságok által az egyes helyi viszonylatra vonatkozóan meghatározottak szerint termékek, folyamatok, szolgáltatások, szervezetek, technológia, társadalom vagy üzleti modellek</i></p>	<p>LAV.O.19: A helyi környezetben innovatív jellegű műveletek (projektek) száma</p>	<p><i>A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L710. változó (az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete)</i></p>
	<p>LAV.R.15: Az innovatív műveletek (projektek) kiadásainak az összes kiadáshoz viszonyított százalékos aránya</p>	<p><i>HACS-szintű monitoring-adatbázis</i></p>
	<p>LAV.R.16: Az a) digitális, b) környezetvédelmi, c) gazdasági és d) társadalmi kihívásokra/átállásra adott</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>

<p>terén megvalósuló, illetve egyéb innovációkat hajtanak végre</p>	<p>válaszként helyi szinten létrehozott innovációk bizonyítéka</p>	
	<p>LAV.I.11: A LEADER azon érdekelt feleinek százalékos aránya, akik úgy vélik, hogy a LEADER hozzájárul a helyi környezetben innovatív jellegű új ötletek, termékek vagy folyamatok létrehozásához a helyi akciócsoportok területén</p>	<p>Felmérések, fókuszcsoportok</p>

A fő értékelendő elem: 4. Fenntartható projektek

Értékelési kérdés: Milyen mértékben biztosítanak a LEADER-projektek fenntartható eredményeket?

Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
<p>FOS.E:4.01: A LEADER projektek fenntartható eredményeket hoznak.</p> <p><i>Fenntarthatóság annak tekintetében, hogy egy beavatkozás tartós pénzügyi, gazdasági, társadalmi és környezeti hatásokkal jár-e, valamint milyen mértékű a támogatás végét követően a beruházás tartóssága</i></p>	<p>LAV.O.20: Azon műveletek (projektek) száma, melyek hozzájárulnak a a) gazdasági, b) környezeti, c) társadalmi fenntarthatósághoz</p>	<p>A HACS-szintű monitoring-adatbázis, a KAP stratégiai terv elektronikus információs rendszere, a helyi akciócsoport éves jelentései</p>
	<p>LAV.R.17: Olyan műveletekre (projektekre) vonatkozó bizonyítékok, amelyek fenntarthatóságát a helyi akciócsoporttal folytatott konzultáció révén javították</p>	<p>Felmérések, fókuszcsoportok</p>
	<p>LAV.R.18: A helyi körülmények ismeretének köszönhetően fenntartható műveletekre (projektekre) vonatkozó bizonyítékok</p>	<p>Felmérések, fókuszcsoportok, interjúk</p>

5. A helyi szereplők közötti kapcsolatokat elősegítő projektek

Értékelési kérdés: Milyen mértékben mozdítja elő a LEADER az olyan szereplők közötti kapcsolatokat (pl. partnerségek, hálózatok, közösen végrehajtott projektek és egyéb együttműködések), amelyek nélküle nem léteztek volna?

Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
<p>FOS.E:5.01: Együttműködésen alapuló projektek jönnek létre vagy maradnak fenn.</p> <p><i>A cél a szinergiában működő és együttműködést biztosító</i></p>	<p>LAV.O.21: A szinergiában működő LEADER-műveletek (projektek) száma (pl. különböző szempontokra kiterjedő különféle projektek vagy egy, különböző ágazatokat lefedő projekt)</p>	<p>HACS-szintű monitoring-adatbázis, interjúk, a helyi akciócsoport éves jelentései</p>

<p><i>műveletek (projektek) számának és arányának felmérése</i></p>	<p>LAV.R.19: Azon LEADER-műveletek (projektek) aránya, amelyek hálózatok, partnerségek, közösen végrehajtott projektek és egyéb együttműködések/szinergiák formájában együttműködést alakítottak ki</p>	<p><i>A monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges adatok. Az L706., L708., L709. és L700. változók (pl. az L706/L700, L708/L700, L709/L700 %-os aránya [az (EU) 2022/1475 rendelet VII. melléklete]), interjúk</i></p>
---	---	--

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

5.4. Strukturális változások

A strukturális változásokra vonatkozó, példaként szolgáló értékelési keret felhasználható annak felmérésére, hogy a LEADER hozzáadott értéket teremtő három elemének kombinációja milyen mértékben járul hozzá a helyi akciócsoport területén bekövetkező strukturális változásokhoz (lásd a 2. ábra. A HACS-terület strukturális változásaihoz vezető út. ábrát is).

7. táblázat: Példa a strukturális változások értékelési keretére

<p style="text-align: center;">Strukturális változások</p>		
<p><u>Értékelési kérdés:</u> Milyen mértékben idéz elő a helyi fejlesztési stratégiának a LEADER-módszer alkalmazásával történő végrehajtása strukturális változásokat a helyi akciócsoport területén?</p>		
Sikertényezők (FOS)	Mutatók	Adatforrások
<p>FOS.SC:1.01: A helyi fejlesztési stratégiának a LEADER-módszer alkalmazásával történő végrehajtása strukturális változásokat idéz elő a HFS hatálya alá tartozó területeken.</p> <p><i>A helyi fejlesztési stratégia LEADER-módszer alkalmazásával történő végrehajtása hozzáadott értéket teremt a társadalmi tőke, az irányítás, valamint a jobb eredmények és hatások tekintetében. Ez pedig szélesebb körű hatásokhoz vezet a helyi akciócsoport területén, azaz strukturális változásokat eredményez a terület</i></p>	<p>LAV.I.12: A LEADER érdekelt feleinek véleménye a LEADER arra vonatkozó képességéről, hogy strukturális változásokat idézzon elő a helyi fejlesztési stratégia által érintett területeken</p>	<p><i>Felmérések, fókuszcsoportok</i></p>

<p><i>gazdaságának, társadalmának és intézményeinek működésében, a helyi fejlesztési stratégia által érintett dimenzióknak megfelelően</i></p>		
--	--	--

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

6 A rendelkezésre álló adat-/információforrások áttekintése

E fejezet célja, hogy bemutassa a meglévő adatforrásokat, valamint betekintést nyújtson a kiegészítő adatforrásokba és azok felhasználási módjába.

Minden értékelés csak annyira lehet jó, amennyire az értékelési keretben szereplő mutatókkal kapcsolatos információk szolgáltatásához felhasznált adatok és információk megbízhatósága engedi. Fontos tehát, hogy az irányító hatóságok/kifizető ügynökségek és a helyi akciócsoportok megfelelő áttekintéssel rendelkezzenek a LEADER hozzáadott értékének felméréséhez általuk kiválasztott mutatókkal kapcsolatos szükséges adatokról és információkról. Ezt a programozási időszak korai szakaszában kell elérni, lehetőleg akkor, amikor az irányító hatóságok kidolgozzák a KAP stratégiai terv értékelési terveit (2023–2027). Az értékelési tervek magukban foglalnak egy, az adatokra és információkra vonatkozó szakaszt, amely hasznos útmutatást nyújt a felhasználható adatok, valamint a rendelkezésre nem álló, összegyűjtendő adatok tekintetében.

A javasolt értékelési keret adatforrásai két fő kategóriába sorolhatók: 1. a valamennyi tagállam által gyűjtendő közös adatok meglévő adatforrásai, különös tekintettel az (EU) 2022/1475 rendelet VII. mellékletében meghatározott, a monitorozáshoz és az értékeléshez szükséges változókra/adatokra (DME), valamint 2. a helyi akciócsoportok és az IH/KÜ szintjén rendelkezésre álló, a DME által le nem fedett adatok kiegészítő adatforrásai.

A meglévő adatforrások körébe az (EU) 2022/1475 rendelet VII. mellékletében ismertetett, a HACs-ok helyzetével, valamint a HACs-ok tevékenységeivel kapcsolatos változókra vonatkozó adatok gyűjtésére szolgáló monitoringrendszerek tartoznak. Bár az e változókra vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettségek nem folyamatosak ¹⁶, az adatok bármikor rendelkezésre állnak. A helyi akciócsoportok tevékenységeire vonatkozó változók nevezetesen beépíthetők a támogatási kérelembe, és már egy adott művelet (projekt) első kifizetésének pillanatától kezdve

¹⁶ A helyi akciócsoportok tevékenységeivel kapcsolatos adatokat 2026-ban és 2030-ban, míg a HACs-ok helyzetére vonatkozó adatokat csak egyszer, az akciócsoportok kiválasztását követő évben kell jelenteni.

mérhetők. A HACS-ok helyzetével kapcsolatos változók a HACS-ok szintjén a dokumentációjuk részeként bármikor rendelkezésre állnak. Az IH felkérheti a helyi akciócsoportokat, hogy ne csak a kiválasztás időpontjában, hanem a helyi fejlesztési stratégiák végrehajtása során (pl. évente egyszer) szolgáltatassanak adatokat a HACS-tagokról (L600–L604. változók) és a HACS döntéshozó szervéről (L610–L620. változók).

Kiegészítő adatforrások lehetnek a következők:

- HACS-szintű monitoring-adatbázis. Ebben a helyi akciócsoport szintjén fenntartott adatbázisban a szervezési tevékenységekkel és a műveletekkel (projektekkel) kapcsolatos operatív adatok kerülnek rögzítésre. Az adatbázisról az akciócsoportoknak és az irányító hatóságnak/kifizető ügynökségnek a programozási időszak korai szakaszában folytatott megbeszéléseket követően kell megállapodniuk annak érdekében, hogy az adatok gyűjtése már a kezdetektől lehetséges legyen. A 2. melléklet bemutatja a HACS-szintű monitoring-adatbázis egy példáját.
- A helyi akciócsoport éves jelentései. Ezek a HACS-szintű adatbázisból kinyerhető adatok, egyéb kvalitatív információkkal, valamint a helyi akciócsoportok szintjén végzett értékelések megállapításaival kiegészítve.
- Az irányító hatóságnál/kifizető ügynökségnél vezetett nyilvántartások/monitorozási adatok alatt az irányító hatóság/kifizető ügynökség szintjén gyűjtött és kezelt, a LEADER-beavatkozások irányítását és ellenőrzését dokumentáló adatok értendők.
- A felmérések, interjúk, fókuszcsoportok és esettanulmányok alatt a LEADER hozzáadott értékének felmérése során az értékelő(k) által gyűjtött elsődleges adatok értendők.
  - A felmérések szisztematikusan gyűjtenek adatokat és információkat a legfontosabb érdekelt felek – például a helyi akciócsoportok személyzete, döntéshozó szerve, valamint a helyi akciócsoportok tagjainak reprezentatív mintája – meglátásairól. Segíthetnek információkat szerezni az inkább kvalitatív jellegű eredmény- és hatásmutatókról. Az 1. melléklet valamennyi mutatóleírása – melyek adatgyűjtési módszerként a felmérést javasolják – tartalmaz a felmérési kérdésekre vonatkozó példákat.
  - A fókuszcsoport olyan kvalitatív kutatási módszer, amelyben a (bizonyos kritériumok alapján) kiválasztott személyek kis csoportja (pl. 6–10 fő) irányított környezetben válaszol előre meghatározott kérdésekre. A fókuszcsoportok kiválóan alkalmasak az egyes témákkal kapcsolatos

különböző nézetek megismerésére, és feltáró kérdések révén érdemi kvalitatív információk megszerzésére. A fókuszcsoportokat nem szabad összekeverni a munkaértekezletekkel, melyek célja a közös megállapodás elérése.

- Az esettanulmányok a LEADER hozzáadott értékét alkotó elemek elemzésének elmélyítésére használhatók. Olyan információkat és adatokat gyűjtenek, amelyek kiegészítik a helyi akciócsoportok igazgatási szervei által szolgáltatott adatokat, továbbá segíthetnek bemutatni a hozzáadott értékkel kapcsolatos egyes főbb eredményeket.
- A KAP stratégiai terv elektronikus információs rendszere az (EU) 2021/2115 rendelet 130. cikke szerinti elektronikus rendszerre utal.

IV. rész

Az eredmények értelmezése

7 Hogyan kell értelmezni a LEADER hozzáadott értékére vonatkozó értékelések eredményeit?

E fejezet célja bemutatni, mit kell figyelembe venni a mutatók és a kapcsolódó sikertényezők által szolgáltatott bizonyítékok értelmezésekor, és az értékelési kérdések ez alapján történő megválaszolásakor.

A sikertényezőkkel kapcsolatos mutatók segítségével összegyűjtött információk segítenek megválaszolni a LEADER hozzáadott értékét alkotó különböző elemek értékelésére vonatkozó értékelési kérdéseket. A sikertényezők jelzik a várható változást és annak irányát (növekedés, csökkenés, stagnálás). A mutatók értékei bizonyítékot szolgáltatnak annak felméréséhez, hogy megvalósult-e a várt változás a társadalmi tőke, az irányítás, valamint a jobb eredmények és hatások tekintetében. Az alábbi táblázatok bemutatják, mit kell figyelembe venni a mutatók és a kapcsolódó sikertényezők által szolgáltatott bizonyítékoknak az értékelési kérdések megválaszolása céljából történő értelmezésekor.

7.1. Jobb társadalmi tőke

8. táblázat: Mit kell figyelembe venni a hálózatokkal kapcsolatos eredmények értelmezésekor?

Mit kell figyelembe venni a hálózatokkal kapcsolatos eredmények értelmezésekor?	
<p>Hálózatok:</p> <p>Milyen mértékben járul hozzá a LEADER az érintett szereplők közötti minőségi interakciókhoz és hálózatépítéshez?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés három sikertényező segítségével válaszolható meg, melyek a) a helyi akciócsoport tagjai közötti, b) a helyi akciócsoport területéhez tartozó helyi szereplők közötti, valamint c) a helyi akciócsoport területén kívüli szereplőkkel/érdekeltekkel való hálózatépítéshez és interakciókhoz kapcsolódnak.</p> <p>A LEADER partnerségi elvének középpontjában az állami és a magánszektor képviselőit bevonó, helyi szintű formális és informális hálózatok állnak. Az e hálózatokban részt vevő HACS-tagok sokféleségének vagy heterogén jellegének köszönhetően a helyi szereplők különböző kategóriái nagyobb képviseletet kapnak a helyi akciócsoportban. Minél nagyobb tehát a hálózati sokszínűségi mutató (LAV.R.01) értéke, annál jobb a helyi akciócsoport tagjai közötti hálózat minősége. Ezenfelül ha a helyi akciócsoportok a tagok közötti együttműködési kultúrát jó minőségűnek ítélik tagjainak száma (LAV.I.01) szintén magas, az azt jelentheti, hogy a helyi akciócsoportok hálózata a jövőben is fenntartható lehet. E mutatók (LAV.R.01 és LAV.I.01) magas értékei azt jelzik, hogy a hálózatépítés és az együttműködés beépült a helyi érdekelt felek társas interakcióiba, ami maga után vonja a helyi akciócsoport nagyobb mértékű és tartósabb strukturális társadalmi tőkéjét. A LAV.R.01 magas értéke csak a strukturális társadalmi tőke helyi akciócsoportban való felhalmozásának kezdetét jelzi, e tőke potenciális tartóssága még nem egyértelmű.</p>

	<p>A helyi akciócsoport területén az érdekelt felek közötti hálózatépítést illetően elmondható, hogy a LEADER-projektekben való részvétel révén az emberek kapcsolatba kerülnek egymással. Ezt a közösen végrehajtott műveletek (projektek) száma (LAV.O.02) és az azokban részt vevők száma (LAV.O.03) mutatja meg. Ennek hatására megnőhet a közösségi életben való szerepvállalás a helyi csoportosulásokban való részvétel révén, amit a LEADER-projektek olyan résztvevőire vonatkozó bizonyítékok szemléltetnek, akiknek javul a társadalmi csoportokba való szerveződésre és a közösségbe való beilleszkedésre vonatkozó képessége (LAV.R.02). Az emberek helyi csoportosulásokban való részvétele pedig hozzájárul a társas interakciók javulásához (LAV.I.02).</p> <p>Ami a helyi akciócsoport területén kívüli szereplőkkel való hálózatépítést illeti, a HACS-tagok más hálózatokban való részvétele, valamint a létrehozott interakciók és új együttműködések növelhetik a helyi akciócsoporttal kapcsolatban álló külső hálózatok számát és minőségét. Az interregionális (LAV.O.04) és a transznacionális (LAV.O.05) projektekben való részvétel hozzájárul ahhoz, hogy a helyi akciócsoport külső inspirációt és piacokat szerezzen. Ezenkívül az interregionális/nemzetközi cserék hozzájárulnak az eszme-cseréhez, és fejlesztik az új ötletek kidolgozásához szükséges készségeket. Az interregionális és transznacionális projektekben való részvétel, valamint a helyi akciócsoportok másokkal való gyakori együttműködése tehát erősebb hálózatokhoz, fokozottan stratégiai jellegű kapcsolatokhoz és általában véve az együttműködés javulásához vezethet, amit a helyi akciócsoportok és más (külső) szereplők közötti interakciók minőségére vonatkozó bizonyítékok is alátámasztanak (LAV.R.03). Ezért minél nagyobb mértékű a helyi akciócsoport más hálózatokban, projektekben (műveletekben) és nemzetközi cserékben való részvétele, annál valószínűbb, hogy hasznára válhat a tapasztalatcsere</p>
<p>Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a kölcsönös támogatással és bizalommal összefüggésben való értelmezésekor?</p>	
<p>Kölcsönös támogatás és bizalom:</p> <p>Milyen mértékben járult hozzá a LEADER a helyi akciócsoporton és a helyi közösségen belüli kölcsönös támogatáshoz és bizalomhoz?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés a helyi akciócsoporton, valamint a helyi akciócsoport területén megtalálható helyi közösségen belüli kölcsönös támogatás és bizalom szintjéhez kapcsolódó sikertényező segítségével válaszolható meg.</p> <p>A bizalomépítés alapját a LEADER alulról felfelé építkező és területalapú elvei képezik. A helyi közösség tagjai együttműködnek a helyi fejlesztési stratégia (HFS) előkészítésében, és bizalmat fektetnek a helyi akciócsoportba, valamint annak a folyamat során a közös célok elérésére való képességébe.</p> <p>A helyi akciócsoporton belüli – azaz a helyi akciócsoportok személyzete, döntéshozó testülete és tagjai körében fennálló – bizalom (LAV.O.06) csökkenti a vitákat, és amennyiben azok mégis felmerülnek, gyorsabb rendezésüket eredményezi. Ezenkívül a nyílt párbeszéd, a döntéshozatali folyamat átláthatósága, az új elképzelések elfogadása</p>

	<p>és a helyi akciócsoport tevékenységeinek folyamatos nyomon követése elősegíti az akciócsoport tagjai közötti társadalmi bizalom kialakulását.</p> <p>A helyi közösségnek a helyi akciócsoportba vetett nagy fokú bizalma (LAV.R.04) azt jelzi, hogy a helyi akciócsoport tevékenységeinek végrehajtása során javul a párbeszéd, az átláthatóság és a koordináció. A magas szintű bizalom a gazdasági kapcsolatok kiépítését is támogatja, és elősegíti a gazdasági teljesítmény javulását.</p> <p>A helyi közösség helyi akciócsoportok iránti bizalmának (LAV.I.03) változása pozitív vagy negatív irányú is lehet. A pozitív irány azt jelzi, hogy a helyi akciócsoport és annak tevékenységei a bizalom szempontjából hozzáadott értéket képviselnek, míg a negatív irány azt jelenti, hogy változásokra van szükség ahhoz, hogy a helyi akciócsoport a helyi fejlesztési folyamat megbízható érdekelt felének legyen tekinthető</p>
<p>Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a közös mentális modellekkel és meggyőződésekkel összefüggésben való értelmezésekor?</p>	
<p>Közös mentális modellek és meggyőződések:</p> <p>Milyen mértékben járul hozzá a LEADER a közös mentális modellek, értékek és meggyőződések kialakulásához?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés egy olyan sikertényező segítségével válaszolható meg, amely a helyi akciócsoport arra vonatkozó képességéhez kapcsolódik, hogy a helyi akciócsoporton belül és a helyi akciócsoport területén belül elő tudja mozdítani a helyi akciócsoport területére vonatkozó közös jövőképet, a területi identitásokat, valamint a közös célkitűzéseket, értékeket és/vagy meggyőződéseket.</p> <p>A helyi közösség tagjainak a hálózatokba és együttműködési projektekbe való bevonásával javul a társadalmi problémák közös megértése, akárcsak a közösségi tagok szolidaritása és arra vonatkozó hajlandósága, hogy befogadják az együttműködési projektekbe a hátrányos helyzetű csoportokat, a nőket és a fiatalokat. Ez fokozza a közös társadalmi tudatosságot (LAV.O.07).</p> <p>Emellett minél több bizonyíték áll rendelkezésre az együttműködésben és a közös projektekben megmutatkozó közös értékekről (LAV.R.05), annál nagyobb a lehetőség a területi identitás javítására, továbbá a területre, valamint az ott élő emberekre és az ott található erőforrásokra vonatkozó közös jövőképhez való hozzájárulásra. Amennyiben magas mind a LEADER-projektek résztvevőinek, mind a helyi közösség azon tagjainak a száma, akik úgy vélik, hogy a helyi akciócsoport tevékenysége pozitív hatással volt a helyi identitás és a helyi akciócsoport területének imázsára (LAV.I.04), az azt jelzi, hogy a helyi akciócsoport hozzájárult a térségben a közös mentális modellek és meggyőződések kialakulásához, és ezáltal a társadalmi tőke kiépítéséhez</p>

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

7.2. Jobb irányítás

9. táblázat: Mit kell figyelembe venni a helyi irányítással kapcsolatos eredmények értelmezésekor?

Mit kell figyelembe venni a helyi irányítással kapcsolatos eredmények értelmezésekor?	
<p>Helyi irányítás:</p> <p>Milyen mértékben vezetett a LEADER végrehajtása a helyi akciócsoportok által koordinált és szervezett folyamatok és mechanizmusok létrehozásához, melyek célja, hogy biztosított legyen a részvételen alapuló, átlátható és inkluzív döntéshozatal, valamint a közösség határozott szerepvállalása a stratégia kidolgozásában és végrehajtásában?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés négy sikertényező segítségével válaszolható meg, melyek a következőkhöz kapcsolódnak: a) inkluzív döntéshozatal, b) a helyi akciócsoport tagjai, döntéshozó szerve és személyzete adminisztratív és technikai készségeinek fejlesztése, c) szervezési tevékenységek végzése, és d) a helyi akciócsoporton belül és a helyi közösséggel folytatott kommunikáció.</p> <p>A LEADER területalapú és partnerségi elve értelmében a helyi közösség tagjai a helyi akciócsoporton keresztül részt vesznek a helyi fejlesztési folyamatban. Ezt a helyi akciócsoport döntéshozó szervét alkotó tagok sokszínűsége szemlélteti (LAV.O.08). A helyi akciócsoport nyitottsága és inkluzivitása lehetőséget teremt az új közösségi tagok és szereplők bevonására, valamint arra, hogy a döntéshozó szerv már megválasztott/kinevezett tagjai észrevételeket kapjanak a területen megtalálható helyi közösség tagjaitól.</p> <p>A helyi akciócsoportnak a helyi közösség bevonását megkönnyítő folyamataira (LAV.R.06) vonatkozóan fokozottan jelentkező bizonyítékok tükrözik a helyi akciócsoport által a nyitottabb és inkluzívabb irányítási struktúra kialakítása érdekében tett erőfeszítéseket. A különböző típusú bizonyítékok különböző következtetésekhez vezethetnek, például:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a döntéshozatalon belüli mobilitás szempontjaira (pl. rotációs tagság a döntéshozó testületben) is kitérő írásbeli alapszabály a közösségi tagok/szereplők új csoportjai bevonásának előfeltétele, • a közgyűlési ülések növelik az új közösségi tagok/szereplők bevonásának lehetőségét, valamint a döntéshozó szerv már megválasztott/kinevezett tagjai számára is lehetőséget biztosítanak arra, hogy megismerjék a területen élő emberek véleményét, • a különböző csoportok szélesebb körű részvétele nagyobb valószínűséggel erősíti a legitimitást, valamint a különböző nézetek korai integrálásával elősegíti a konfliktusok megoldását, • a helyi akciócsoport személyzete által a döntéshozó testületnek az új tagok bevonásával kapcsolatban nyújtott segítségnek köszönhetően új személyek, tagcsoportok és tagszervezetek kapcsolhatók a helyi akciócsoportokhoz.

	<p>A helyi akciócsoport döntéshozó szervének inkluzív összetétele, valamint az inkluzivitás további támogatására irányuló stabil folyamatok fokozzák a helyi akciócsoport hitelességét, amit tükrözhet a helyi közösség által a helyi akciócsoportról alkotott pozitívabb kép is (LAV.I.05).</p> <p>A helyi irányítási struktúrák hatékony kezeléséhez a helyi akciócsoportok tagjainak, a döntéshozó testületnek és a személyzetnek speciális adminisztratív és technikai készségekkel kell rendelkezniük. A kapacitásépítésben vagy a képzési eseményeken, valamint a helyi akciócsoport különböző tevékenységeiben – például helyi fejlesztési stratégiák kidolgozásában, az irányításban és a szervezési tevékenységekben – a LEADER alulról felfelé építkező elvével összhangban való részvétel (LAV.O.09) új vagy fejlettebb készségeket eredményez. A helyi akciócsoport személyzete, döntéshozó testülete és a helyi akciócsoport tagjai adminisztratív (LAV.R.07) és technikai (LAV.R.08) készségeinek javulására vonatkozóan fokozottan jelentkező bizonyítékok azt mutatják, hogy a helyi akciócsoport és tagjai jobb támogatást tudnak nyújtani a helyi fejlesztési folyamatokban.</p> <p>Ezek a fejlettebb készségek lehetővé teszik a helyi akciócsoport számára, hogy az összes helyi érdekeltre kiterjedő szervezési tevékenységeket végezzen (LAV.O.10). A szervezési tevékenységekre, valamint a pályázóknak és a kedvezményezetteknek nyújtott támogatásra (LAV.R.09) vonatkozó nagymértékű bizonyíték azt jelzi, hogy mindezek nagy valószínűséggel a helyi fejlesztési stratégia végrehajtásában való részvételre ösztönzik a helyi közösség tagjait. Minél hatékonyabbak a helyi akciócsoportnak a helyi érdekelt felek ösztönzésére és motiválására irányuló erőfeszítései, annál magasabb a helyi fejlesztési stratégiában részt vevő új pályázók száma (LAV.I.06).</p> <p>A hatékony kommunikáció összhangban a szervezési tevékenységekkel összhangban a helyi közösség több tagját hivatott arra ösztönözni, hogy a projektjeikkel részt vegyenek a helyi fejlesztési stratégia végrehajtásában. Mi több, a kommunikációs tevékenységek a szervezési tevékenységekkel együtt lehetőséget biztosítanak a helyi közösség számára, hogy kifejtsék véleményüket, és a helyi irányítás részévé váljanak. A helyi akciócsoport szintjén az elvégzett kommunikációs tevékenységekre vonatkozó fokozott mértékű bizonyíték (LAV.O.12), a KAP stratégiai terv szintjén pedig a tevékenységeikkel kapcsolatos releváns dokumentumokat a weboldalukon hozzáférhetővé tevő helyi akciócsoportok számának növekedése (LAV.O.11) növeli a helyi közösség azon tagjainak százalékos arányát, akik ismerik a LEADER-megközelítést, valamint a helyi akciócsoportok és a helyi fejlesztési stratégiák szerepét (LAV.R.10).</p> <p>Minél nagyobb a LEADER-rel és annak végrehajtásával kapcsolatban kialakult tudatosság, és minél több helyi közösségi tag/szereplő hajt</p>
--	--

	<p>vége projekteket és/vagy kap lehetőséget a helyi irányítási eljárások alakítására, annál világosabban megmutatkozik az EU a helyi közösségek megerősítésében betöltött szerepe (LAV.I.07). Végül soron a helyi akciócsoport tevékenységeinek hatékony megnyilvánulása és a HFS végrehajtása révén elért eredményeket tükrözhetik azok a fokozottan jelentkező bizonyítékok is, amelyek azt igazolják, hogy a helyi közösség a helyi akciócsoportot hiteles intézménynek és a helyi fejlődés katalizátorának tekinti (LAV.I.08)</p>
<p>Mit kell figyelembe venni az eredmények többszintű kormányzással kapcsolatos értelmezésekor?</p>	
<p>Többszintű kormányzás:</p> <p>Milyen mértékben vezetett a LEADER végrehajtása az irányító hatóság/kifizető ügynökség, a regionális hatóságok, a hálózatok és a helyi akciócsoportok közötti, uniós szintű szabványokon alapuló együttműködési folyamatok és mechanizmusok létrehozásához, amelyek lehetővé tették a helyi akciócsoportok szerepvállalását, valamint döntéshozatali, irányítási és elszámoltathatósági kapacitásuk növelését?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés a helyi akciócsoport és más irányítási szintek közötti koordinációval és kommunikációval kapcsolatos sikertényező segítségével válaszolható meg.</p> <p>A LEADER hálózatépítési elvéből következik, hogy a helyi akciócsoportok részt vesznek a vertikális döntéshozatali folyamatokban (többszintű kormányzás). A részvétel mértékét az irányító hatóság/kifizető ügynökség és a helyi akciócsoportok közötti interakciók száma és típusa (LAV.O.13) mutatja meg. A többszintű kormányzásban való ilyen részvétel megerősíti a helyi akciócsoportokat, és növeli döntéshozatali képességüket. Az irányító hatóság/kifizető ügynökség/nemzeti KAP-hálózat és a helyi akciócsoportok vagy a helyi akciócsoportok képviselői közötti interakciók számának és minőségének a rendszerek, szabályok és eljárások javításának és egyszerűsítésének, valamint a kommunikációt és koordinációt javító tevékenységeknek köszönhető javulását igazoló bizonyítékok (LAV.R.11) az e különböző kormányzati szintek közötti szorosabb kapcsolatokra utalnak (LAV.I.09). Az erősebb kapcsolatok és koordináció eredményeképp az irányító hatóság/kifizető ügynökség személyzete és a helyi akciócsoportok hozzájárulhatnak a végrehajtás javításához</p>

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

7.3. Jobb eredmények és hatások

10. táblázat: Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a nagyobb multiplikátorhatás összefüggésében való értelmezésekor?

Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a nagyobb multiplikátorhatás összefüggésében való értelmezésekor?	
<p>Nagyobb multiplikátorhatás:</p> <p>Milyen mértékben generál multiplikátorhatást a LEADER?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés a) a helyi akciócsoport területén a nem a LEADER által közvetlenül finanszírozott további beruházások vagy tevékenységek ösztönzéséhez, valamint b) az új projektgazdák azonosításához és ösztönzéséhez kapcsolódó két sikertényező segítségével válaszolható meg.</p> <p>A helyi fejlesztési stratégiák a stratégiai irányítás eredményeként multiplikátorhatást fejtenek ki az ad hoc jellegű (nem stratégiai kereten belüli) végrehajtás helyi fejlesztéshez való hozzájárulásához viszonyítva. Ezt a multiplikátorhatást a helyi fejlesztési stratégia az EMVA-finanszírozás mértékének megfelelő összegű további forrásokkal való kiegészítésének mértéke (LAV.O.14), valamint azon, az EMVA-n kívüli projektekre vonatkozó bizonyítékok (LAV.O.15) is jelzik, amelyekre a helyi akciócsoport pályázik a LEADER-tevékenységekben való részvétele révén megszerzett készségeknek és kapacitásoknak köszönhetően. A kiegészítő források másik dimenziója az az önkéntes munka (LAV.R.12), amelyet a helyi projektgazdák és a közösség tagjai nyújtanak a helyi akciócsoport szervezési tevékenységének és a helyi fejlesztési stratégia végrehajtásának eredményeként.</p> <p>A nagyobb multiplikátorhatás egy másik megnyilvánulása az új projektgazdák azonosításából és ösztönzéséből ered. A LEADER alulról felfelé építkező megközelítése biztosítja a helyi közösség tagjainak elérését, akik jobban ismerik a helyi szükségleteket. Emellett a helyi akciócsoport szervezési és kommunikációs tevékenységei megfelelő tájékoztatást és ösztönzést nyújtanak a helyi közösség potenciális kedvezményezettjei számára a támogatás igénylésével kapcsolatban. Ezek a tevékenységek segíthetik továbbá az új projektgazdákat eredeti javaslatuk javításában és/vagy hozzájárulhatnak projektjeik (műveleteik) gyorsabb végrehajtásához is. A helyi akciócsoport által támogatott új projektgazdák számának növekedése, melynek tekintetében a LEADER-beavatkozásból származó pénzügyi támogatás (LAV.O.16) döntő jelentőségű volt, nagyobb multiplikátorhatásra utal. A helyi akciócsoportok az új projektgazdák szisztematikus azonosítására és ösztönzésére irányuló folyamatos erőfeszítéseinek hatására a helyi érdekelt felek körében határozottabban javulhat a helyi akciócsoportnak a helyi ismeretek kiaknázására vonatkozó képességével kapcsolatos megítélés (LAV.R.13)</p>
Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a helyi akciócsoport területén felmerülő igények alapján kialakított projektek összefüggésében való értelmezésekor?	

<p>A HACS területének igényeire szabott projektek:</p> <p>Milyen mértékben teljesíti a LEADER-stratégia és a helyi akciócsoport intézkedései a konkrét helyi igényeket és területi célkitűzéseket?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés a helyi igények és a területi célkitűzések teljesítésével kapcsolatos sikertényező segítségével válaszolható meg.</p> <p>A LEADER területalapú és alulról felfelé építkező megközelítése biztosítja, hogy a helyi fejlesztési stratégia tükrözze a helyi területek és közösségeik igényeit. Ebből kiindulva a területi előnyökre épülő és a LEADER-terület sajátos igényeit kielégítő projektek nagyobb arányához vezet, (LAV.R.14) ha a projekteket (műveleteket) olyan különböző projektgazdák hajtják végre (LAV.O.17), akik jobban tudják, hogyan használhatók fel a helyi előnyök az azonosított szükségletek kielégítésére (LAV.O.18). Minél több projektet valósítanak meg a különböző projektgazdák a területi előnyökre építve, annál egyértelműbb, hogy a LEADER-megközelítés erősíti a közösségi identitást (LAV.I.10)</p>
<p>Mit kell figyelembe venni a helyi szintű innovatív elemeket tartalmazó projektek eredményeinek értelmezésekor?</p>	
<p>Helyi szintű, innovatív elemeket tartalmazó projektek:</p> <p>Mennyire innovatív jellegűek a LEADER-projektek a helyi környezetben?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés az innovációknak a helyi akciócsoport területén történő bevezetéséhez és terjesztéséhez kapcsolódó sikertényező segítségével válaszolható meg.</p> <p>A LEADER innovációs elve biztosítja, hogy helyi szinten különféle típusú (pl. társadalmi, technológiai, folyamatok és szolgáltatások terén megvalósuló) innovációk kerüljenek végrehajtásra. Ezenkívül a hálózatépítés és a területi együttműködés elve magában foglalja, hogy a különböző hálózatokban és területi együttműködési projekteknél való részvétel inspirációként szolgálhat olyan új ötletek kidolgozásához, amelyek aztán a helyi környezetben innovatív jellegű projekteké alakíthatók át. Ezt a helyi környezetben innovatív jellegű projektek száma (LAV.O.19) mutatja be. Az innovatív projektek arányának a LEADER-megközelítésnek köszönhető növekedése (LAV.R.16) azt mutatja, hogy a LEADER jobban alkalmas helyi szintű innováció előidézésére (LAV.I.11)</p>
<p>Mit kell figyelembe venni a fenntartható projektekkel kapcsolatos eredmények értelmezésekor?</p>	
<p>Fenntartható projektek:</p> <p>Milyen mértékben biztosítanak a LEADER-projektek fenntartható eredményeket?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés a projekteredmények fenntarthatóságához kapcsolódó sikertényező segítségével válaszolható meg.</p> <p>A LEADER területalapú és alulról felfelé építkező megközelítése azokat a projekteket támogatja, amelyek területi szempontokra és helyi ismeretekre épülnek, és nagyobb az arra vonatkozó potenciáljuk, hogy gazdasági, környezeti vagy társadalmi szempontból fenntarthatóbbak legyenek (LAV.O.20). A helyi akciócsoporttal folytatott konzultációnak köszönhetően továbbfejlesztett (LAV.R.17) vagy a helyi szereplők által a helyi körülmények ismerete miatt fenntarthatóbbnak tekintett projektekre (LAV.R.18) vonatkozó bizonyítékok tükrözhetik a helyi akciócsoportnak a LEADER által finanszírozott projektek várható tartósságának és az azok által kiváltott hatásoknak a növelésére irányuló erőfeszítéseit</p>

Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a helyi szereplők közötti kapcsolatokat előmozdító projektekkel összefüggésben való értelmezésekor?	
<p>A helyi szereplők közötti kapcsolatokat elősegítő projektek:</p> <p>Milyen mértékben mozdítja elő a LEADER az olyan szereplők közötti kapcsolatokat (pl. partnerségek, hálózatok, közösen végrehajtott projektek és egyéb együttműködések), amelyek nélküle nem léteztek volna?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés az együttműködésen alapuló projektek előmozdításával és végrehajtásával kapcsolatos sikertényező segítségével válaszolható meg.</p> <p>A LEADER partnerségi és multiszektorális elve biztosítja, hogy a projektek előnyei a partnerek hálózatain keresztül szélesebb körben érezhetőek legyenek. Az integrált, multiszektorális megközelítés és együttműködés helyes alkalmazása a vidéki szereplők közötti konkrét és funkcionális kapcsolatokat előmozdításához vezethet, és szinergiákat teremthet a projektek szintjén, valamint a LEADER különböző projektekben részt vevő érdekelt felei között. Ez a szinergiában működő projektek számának növekedésében (LAV.O.21) tükröződik.</p> <p>Minél több közös, szektorokon átívelő projekt kerül végrehajtásra, annál valószínűbb, hogy a LEADER hálózatok, partnerségek, közösen végrehajtott projektek és egyéb együttműködések formájában erősíti a helyi közösségi tagok/szereplők közötti kapcsolatokat (LAV.R.19)</p>

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

7.4. Strukturális változások

11. táblázat: Mit kell figyelembe venni az eredményeknek a LEADER azon képességével összefüggésben való értelmezésekor, hogy strukturális változásokat idézzen elő a helyi akciócsoportok területén?

Mit kell figyelembe venni az eredmények strukturális változásokkal összefüggésben való értelmezésekor?	
<p>Strukturális változás:</p> <p>Milyen mértékben idéz elő a helyi fejlesztési stratégiának a LEADER-módszer alkalmazásával történő végrehajtása strukturális változásokat a helyi akciócsoport területén?</p>	<p>Ez az értékelési kérdés a helyi fejlesztési stratégiának a LEADER-módszer alkalmazásával történő végrehajtásával kapcsolatos sikertényező segítségével válaszolható meg. Ez a tényező azt méri, hogy a helyi akciócsoport területén milyen mértékű strukturális változások következnek be az összes HFS-projekt LEADER-módszerrel történő végrehajtásának együttes hozzáadott értékéből adódóan.</p> <p>Ehhez a LAV.I.12 hatásmutatót kell használni. Mivel a kérdés a hatásszintre vonatkozik, kizárólag egy hatásmutató felelhet meg. A hatásmutató kvalitatív felmérés segítségével méri fel az érdekelt felek arra vonatkozó véleményét, hogy a helyi akciócsoport projektjei együttesen milyen mértékben járultak hozzá a helyi fejlesztési stratégia különböző dimenzióihoz: azaz a gazdasági, társadalmi, környezeti/területi, valamint horizontális szempontokhoz. Az e mutatóból származó eredmények megértéséhez először is meg kell határozni a HFS hatálya alá tartozó területeket.</p> <p>Minél magasabb ennek a mutatónak az értéke, annál nagyobb a LEADER hozzáadott értékét alkotó elemeknek a helyi akciócsoport területén a HFS által érintett konkrét dimenziókban strukturális változásokat előidéző</p>

	<p>együttes hatása. A felmérés kérdéseire adott egyes válaszok azt is megmutathatják, milyen mértékben járul hozzá a LEADER a vizsgált HACs-terület bizonyos típusú strukturális változásaihoz.</p> <p>Ezenkívül a például a népességgel, a foglalkoztatással/munkanélküliséggel vagy a szegénységgel/társadalmi kirekesztéssel kapcsolatos fő strukturális változások tendenciáit/fejlődését bemutató leíró statisztikákból származó további információk (amennyiben azok rendelkezésre állnak helyi/regionális szinten) is hozzájárulhatnak a LAV.I.12. hatásmutatóval szerzett információk jobb kontextusba helyezéséhez.</p> <p>Az eredmények értelmezésekor azonban figyelembe kell venni, hogy a LEADER hozzáadott értékének a strukturális változtatásokhoz való hozzájárulása nem feltétlenül vezethető könnyen vissza a LEADER-hez, továbbá a kérdésben más tényezők is szerepet játszhatnak</p>
--	---

Forrás: A KAP európai értékelési támogató szolgálata (2024)

EU CAP Network *supported by*

European Evaluation Helpdesk for the CAP

Rue Belliard 12, 1040

Brussels, Belgium

+32 2 808 10 24

evaluation@eucapnetwork.eu

Funded by
the European Union